

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26:MJU19

Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om ändringar i miljöbalken, lagen om åtgärder mot förorening från fartyg, lagen om Sveriges ekonomiska zon och strålskyddslagen.

Förslagen syftar till att förebygga uppkomsten av avfall och öka materialåtervinningen och därmed bidra till att Sverige kan nå de mål på området som beslutats inom EU. Förslagen innebär bl.a. att det införs nya ansvarsbestämmelser där det preciseras vad ett ansvar för avfall innebär och när ansvaret upphör, och samtidigt görs vissa förändringar av tillsynsansvaret på avfallsområdet. Förslagen innebär även en mer ändamålsenlig och hållbar hantering av schaktmassor som ska bidra till en mer cirkulär ekonomi. Dessutom föreslår regeringen att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund ska undantas från krav på att ställa ekonomisk säkerhet vid deponering av avfall och vid utvinningsavfallsverksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns nio reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:108 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning.

Tolv yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning	6
Reservationer	35
1. Avfallsproducentens ansvar, punkt 2 (V, MP).....	35
2. Behov av åtgärder för att nå målen för materialåtervinning, punkt 3 (S, V)	35
3. Behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet, punkt 4 (V, MP).....	36
4. Behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet, punkt 4 (C).....	37
5. Tillsyn och illegal avfallshantering, punkt 5 (S).....	38
6. Tillsyn och illegal avfallshantering, punkt 5 (V, MP)	39
7. Tillsyn och illegal avfallshantering, punkt 5 (C)	40
8. Utvärdering och uppföljning, punkt 6 (S, V).....	40
9. Utvärdering och uppföljning, punkt 6 (MP)	42
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	43
Propositionen	43
Följdmotionerna	43
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	45

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
 2. lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
 3. lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
 4. lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396).
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:108 punkterna 1–4.

2. Avfallsproducentens ansvar

Riksdagen avslår motion

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 1 (V, MP)

3. Behov av åtgärder för att nå målen för materialåtervinning

Riksdagen avslår motion

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (S, V)

4. Behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (V, MP)

Reservation 4 (C)

5. Tillsyn och illegal avfallshantering

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 4,

2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3 och

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (V, MP)

Reservation 7 (C)

6. Utvärdering och uppföljning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3 och

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 8 (S, V)

Reservation 9 (MP)

Stockholm den 14 april 2026

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Åsa Westlund (S), John Widegren (M), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Lars Johnsson (M), Stina Larsson (C), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Joanna Lewerentz (M), Aida Birinxhiku (S) och Andrea Andersson Tay (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:108 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Tre motioner har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i miljöbalken som innebär en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning. Syftet är att förebygga uppkomsten av avfall och öka materialåtervinningen och därmed bidra till att Sverige kan nå de mål på området som beslutats inom EU. Förslagen syftar vidare till att öka resurseffektiviteten och skapa långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för företag, kommuner och statliga verksamheter. De främjar även investeringar i innovativa tekniska lösningar.

Regeringen föreslår nya ansvarsbestämmelser där det preciseras vad ett ansvar för avfall innebär och när ansvaret upphör. Avfallsproducenter i detaljhandeln får ett eget ansvar i stället för kommunerna för det avfall som klassas som kommunalt avfall. Även avfallsproducenter av förbrukat matfett, förbrukat kontospapper och returpapper får ett eget ansvar. Kommunerna föreslås få ett andrahandsansvar för avfallet. Vidare ska kommunerna inte längre utöva tillsyn över att de egna skyldigheterna på avfallsområdet följs. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få besluta om den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet. De kommunala avfallsplanerna och avfallsavgifterna förenklas och moderniseras.

Regeringen föreslår också att kommunerna ska göra en ekonomisk särredovisning av avfallsområdet. Samtidigt föreslår regeringen även en mer ändamålsenlig och hållbar hantering av schaktmassor som ska bidra till en mer cirkulär ekonomi.

Det föreslås dessutom att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund ska undantas från krav på att ställa ekonomisk säkerhet vid deponering av avfall och vid utvinningsavfallsverksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Utskottets överväganden

Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i miljöbalken, lagen om åtgärder mot förorening från fartyg, lagen om Sveriges ekonomiska zon och strålskyddslagen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avfallsproducentens ansvar, behov av åtgärder för att nå målen för materialåtervinning, behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet, tillsyn och illegal avfallshantering samt utvärdering och uppföljning.

Jämför reservation 1 (V, MP), 2 (S, V), 3 (V, MP), 4 (C), 5 (S), 6 (V, MP), 7 (C), 8 (S, V) och 9 (MP).

Bakgrund

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 (avfallsdirektivet), ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att uppnå målet om att förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ska öka till minst 55 viktprocent till 2025, minst 60 viktprocent till 2030 och minst 65 viktprocent till 2035. Medlemsstaterna ska också vidta åtgärder för att förebygga att avfall uppkommer genom att uppmuntra återanvändning av produkter och inrätta ett system som främjar reparation och återanvändning. Det gäller särskilt i fråga om vissa produkter, som bl.a. elektrisk och elektronisk utrustning, textilier, möbler och förpackningar, byggnadsmaterial och byggprodukter.

Kommissionen har inlett ett överträdelseärende mot Sverige för bristande uppfyllelse av målet i avfallsdirektivet om att senast 2020 öka förberedandet för återanvändning och materialåtervinning av avfallsmaterial, som ska omfatta åtminstone papper, metall, plast och glas från hushåll och, eventuellt, samma material från andra källor förutsatt att dessa avfallsflöden liknar avfall från hushåll, till totalt minst 50 viktprocent.

Inom Klimat- och näringslivsdepartementet tillsattes en intern utredning för att biträda departementet med att föreslå de författningsändringar som krävs för att skapa ett tydligt, ändamålsenligt och enhetligt uppföljningssystem gentemot de aktörer som har rådighet att påverka materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall. Resultatet av utredningen redovisades i promemorian

Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249).

Propositionen

Ett nytt kapitel 15 i miljöbalken

Regeringen föreslår att det hittillsvarande 15 kap. miljöbalken upphävs och ersätts med ett nytt kapitel 15 med en ny rubrik och en ny disposition. De nuvarande paragraferna ska föras över oförändrade till det nya kapitlet eller med endast språkliga och redaktionella ändringar.

Syftet med kapitlet ska vara att främja avfallsförebyggande åtgärder, resurseffektiv avfallshantering och annan hushållning med material och råvaror så att en cirkulär ekonomi med minskade avfallsmängder uppnås.

En effektivare hantering av schaktmassor

Regeringen föreslår att avfallslagstiftningen inte ska tillämpas på icke-förorenade schaktmassor, om det är säkerställt att materialet kommer att användas

- i sitt naturliga tillstånd
- för byggnads- eller anläggningsändamål
- på den plats där arbetena utfördes
- på ett sätt som inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Med icke-förorenade schaktmassor ska enligt propositionen avses avfall som utgörs av icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material och som har producerats i samband med byggnads- eller anläggningsarbeten.

Som skäl för förslaget anför regeringen i huvudsak följande. Icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material som grävts ut i samband med byggverksamhet är helt undantaget från avfallsdirektivets tillämpningsområde under förutsättning att materialet kommer att användas för byggnation i sitt naturliga tillstånd på den plats där grävningen utfördes. Den resurseffektivaste och miljömässigt lämpligaste hanteringen av de massor som omfattas av undantaget i avfallsdirektivet kan i vissa fall vara att använda dem för bullervallar och landskapsbyggande på den plats där de har uppkommit.

Regeringen redovisar vidare att undantagen från avfallsdirektivets tillämpningsområde i svensk rätt är genomförda som undantag från avfallsförordningens (2020:614) tillämpningsområde. Detta innebär att övrig avfallslagstiftning ska tillämpas på massorna, vilket kan leda till att den hantering av massorna som är miljömässigt lämpligast inte väljs, utan att materialet i stället transporteras bort till en deponi, eller att verksamhetsutövare tvingas att söka egna tillstånd för deponier. Ett sådant förfarande är enligt regeringen inte för-

svarbart från ett miljöperspektiv, om massorna inte har egenskaper som innebär olägenheter för människors hälsa eller miljön eller om tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits.

Massorna bör därför enligt regeringen undantas från hela avfallslagstiftningen. Undantaget bör därmed flyttas till miljöbalken och utformas som ett undantag från 15 kap. miljöbalken och de förordningar som har meddelats med stöd av bemyndigandet i det kapitlet. Det föreslagna undantaget skapar enligt regeringen flexibilitet med hänsyn till vad som är miljömässigt lämpligast och ekonomiskt rimligt med beaktande av transportaspekter.

Regeringen bedömer vidare att hantering av sådana icke-förorenade massor som avses i förslaget generellt sett inte bör innebära en förhöjd risk för människors hälsa eller miljön. Användning av massorna bör inte heller innebära en förhöjd risk för människors hälsa eller miljön om det har vidtagits tillräckliga skyddsåtgärder eller om massorna används på ett sådant sätt som förhindrar att skador uppkommer på människors hälsa eller miljön. Detta gäller även om massorna t.ex. har naturligt förhöjda halter av arsenik eller sulfid.

Förändringar av aktörers ansvar inom avfallshanteringen

Vad ett ansvar för avfallshanteringen innebär

Regeringen föreslår att den som är ansvarig för all hantering av avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Den ansvarige ska även se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod. I ansvaret ska det även ingå att stå för kostnaderna för att hantera avfallet. Det ska införas en upplysning om att bestämmelser om att en kommun kan ta ut avgifter för sin avfallshantering finns i 27 kap.

Regeringen anför att ansvaret för hanteringen av avfallet i dagens lagstiftning är utspritt i flera paragrafer och ibland endast framgår indirekt. Regeringen ser stora fördelar med att uttryckligen ange vad ansvaret innebär och förtydliga att ansvaret gäller för kommuner, avfallsproducenter, avfallsinnehavare, handlare, mäklare och den som beviljats dispens för hantering av avfall.

Regeringen anför vidare att kommunerna har möjlighet att finansiera sin avfallshantering med avgifter enligt den taxa som kommunfullmäktige beslutar (27 kap. 4–6 §§ miljöbalken). En upplysning om möjligheten att ta ut avgifter bör enligt regeringen införas i anslutning till skyldigheten för kommunerna att stå för kostnaderna.

Detaljhandeln ska ansvara för sitt kommunala avfall

Regeringen föreslår att en avfallsproducent ska ansvara för all hantering av det kommunala avfall som produceras i en detaljhandel. Ansvaret ska inte gälla avfall som producerats i en torghandel eller som omfattas av ett system för utökad producentansvar för avfallshantering.

Regeringen anför att kommunerna enligt gällande lagstiftning är ansvariga för hanteringen av allt kommunalt avfall med undantag för sådant avfall där

särskilda producentansvar har införts. Det gäller oavsett vem som har producerat det kommunala avfallet. Regeringen framhåller att införandet av uttrycket kommunalt avfall innebar en utvidgning av kommunernas ansvar som ledde till konsekvenser för både kommuner och näringsliv. Den nuvarande ordningen har blivit mest kännbar för butiker inom detaljhandeln, i synnerhet livsmedelsbutikerna. Om hela detaljhandeln själv fick ta ansvar för avfallet, skulle det enligt regeringen kunna främja avfallsförebyggande och en mer resurseffektiv avfallshantering. Samtidigt finns det samordningsvinster för såväl företag som miljö med att samordna upphandlingar av tjänster för transport och behandling av avfallet.

Regeringen anser att detaljhandeln har en central roll i den cirkulära omställningen i samhället och att det är viktigt att detaljhandeln ges förutsättningar för att skapa cirkulärt gångbara affärsmodeller. Det behövs åtgärder som fortsatt bidrar till svenska företags konkurrenskraft. Inte minst den gröna omställningen öppnar upp affärsmöjligheter för svenska företag. Att ge hela detaljhandeln ansvaret skulle skapa de mervärden och fördelar som handeln framhåller. Det skulle också öka investeringsviljan inom området, vilket bättre möter behovet av flexibilitet och speciallösningar än om kommunerna har kvar ansvaret. Det bör i förlängningen även leda till ökad resurseffektivitet och förbättrade möjligheter för cirkulära affärsmodeller. Kommunerna önskar inte heller ha kvar detta ansvar. Avfallsproducenterna bör därför få ansvaret för all hantering av det kommunala avfall som produceras i all detaljhandel.

Undantag bör enligt regeringen införas för torghandel och det avfall som redan i dag är undantaget från kommunernas ansvar genom att ansvaret i stället har lagts på producenter och producentansvarsorganisationer.

Regeringen redovisar vidare att några kommuner och länsstyrelser har bedömt att förslaget kommer att gynna den illegala marknaden för avfall och varnat för oseriösa aktörer och en mycket försvårad tillsynssituation. Att bekämpa organiserad brottslighet är en av regeringens viktigaste frågor, och brottsligheten måste bemötas från flera håll. Regeringen framhåller vidare att Miljöstraffrättsutredningens betänkande En skärpt miljöstraffrätt och en stärkt miljöbrottsbekämpning (SOU 2025:14) har remitterats och att betänkandets förslag bereds inom Regeringskansliet. Regeringen bedömer dock inte att förslaget innebär en ökad risk för avfallsbrottslighet jämfört med dagens lagstiftning. Tillsynssituationen behöver enligt regeringen inte försämras på grund av att en annan aktör blir ansvarig. Detaljhandeln har redan i dag ansvar för annat avfall än det kommunala avfallet. Däremot har flera myndigheter tidigare konstaterat att tillsynen på avfallsområdet är otillräcklig, vilket kan leda till snedvriden konkurrens. Den bristande tillsynen utnyttjas också ofta av aktörer med illegala avsikter. Regeringen instämmer i att det är nödvändigt med en effektiv tillsyn på avfallsområdet inte bara för att bekämpa illegal hantering utan även för att främja väl fungerande marknader med konkurrens på lika villkor.

Ansvar för att hantera kommunalt avfall som utgörs av förbrukat matfett bör ändras

Regeringen föreslår att en avfallsproducent som bedriver en yrkesmässig verksamhet ska ansvara för all hantering av det kommunala avfall som produceras i verksamheten som består av förbrukat matfett.

Regeringen framhåller att förbrukat matfett ingår i det kommunala avfallet och att det därmed är kommunerna som ansvarar för insamling och behandling av avfallet. Förbrukat matfett som produceras i yrkesmässiga verksamheter som restauranger och storkök samlas oftast in i fat, tunnor eller andra tekniska lösningar som kan hämtas med en vanlig lastbil. Fettet kan materialåtervinnas för att sedan ingå i produkter som tvål- och tvättprodukter, stearin, papperskemikalier, målarfärg, plast och gummi. Det kan också användas till produktion av biobränsle.

Enligt regeringen är näringslivets aktörer centrala för att skapa cirkulära affärsmodeller, och de bör i större utsträckning få förutsättningar för detta. Det finns en stor potential i näringslivet för att öka materialåtervinningen av använt matfett när det samlas in separat. Samtidigt önskar näringslivet få ansvar för det förbrukade matfettet, och få kommuner har byggt ut en infrastruktur för att hantera detta avfall. Det kommunala ansvaret för förbrukat matfett bör alltså flyttas.

De invändningar som finns mot förslaget handlar enligt regeringen framför allt om risken för att oseriösa aktörer ska befatta sig med det förbrukade matfettet. Regeringen anför att den är bekymrad över den ökade illegala hanteringen av avfall, men den bedömer inte att det är avhängigt vilken aktör som har ansvaret för avfallet. Det finns t.ex. problem med det förbrukade matfettet trots att kommunerna ansvarar för det. Regeringen framhåller att en väl fungerande tillsyn är avgörande för att minska den illegala hanteringen av avfall.

För att det ska vara tydligt vad ansvaret innebär föreslår regeringen även att det ska förklaras vad som avses med förbrukat matfett.

Ansvar för att hantera kommunalt avfall som utgörs av förbrukat kontorspapper och returpapper bör ändras

Regeringen föreslår att en avfallsproducent som bedriver en yrkesmässig verksamhet ska ansvara för all hantering av det kommunala avfall som produceras i verksamheten som består av förbrukat kontorspapper och returpapper.

Regeringen anför att förbrukat kontorspapper anses vara kommunalt avfall. Det är därmed kommunernas ansvar att hantera avfallet. Enligt Naturvårdsverket är det i dag privata aktörer som hämtar kontorspapper på kontor och andra företag. Att flytta ansvaret från kommunerna till avfallsproducenterna är enligt regeringen ett steg för att stärka näringslivets möjligheter till mer cirkulära affärsmodeller. Under många år har skogsindustrin och samlingsentreprenörerna frivilligt åtagit sig att samla in och materialåtervinna förbrukat

kontorspapper. Regeringen anser att det är viktigt att bibehålla dessa insamlingslösningar. Om ansvaret ligger kvar hos kommunerna finns det en risk att insamlings servicen och materialåtervinningen minskar.

Av propositionen framgår vidare att kontorspapper som hämtas från kontor också innehåller returpapper och att de aktörer som erbjuder tjänster för insamling av returpapper även erbjuder insamling av kontorspapper. Det är enligt regeringen inte rimligt att kommunerna ska hämta returpapper vid verksamheterna, om en annan aktör samtidigt hämtar förbrukat kontorspapper.

För att det ska vara tydligt vad kommunernas ansvar för förbrukat kontorspapper omfattar, och mot bakgrund av att det i propositionen föreslås att kommunerna inte ska ansvara för avfall i form av returpapper, föreslår regeringen att det ska förklaras vad som avses med förbrukat kontorspapper och returpapper.

Kommunernas andrahandsansvar

Regeringen föreslår att en kommun på begäran av en avfallsproducent ska ansvara för all hantering av det kommunala avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för, om avfallsproducenten kan visa att det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen, att transportavstånden är orimligt långa, eller att avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäliga avtalsvillkor.

Regeringen framhåller att det i propositionen föreslås att ansvaret för att hantera förbrukat matfett, förbrukat kontorspapper och returpapper som producerats i en yrkesmässig verksamhet och kommunalt avfall från detaljhandeln ska flyttas från kommunerna till avfallsproducenterna. Det kan dock finnas situationer där det av olika anledningar inte finns ett utbud av privata entreprenörer som kan hantera det kommunala avfallet. Regeringen anser att en verksamhetsutövare ska ha möjlighet att få sitt avfall hämtat av en offentlig eller privat utförare på rimliga villkor. I de situationer då det inte är möjligt finns det därför ett behov av att kommunen i stället tar ansvar för avfallet. Kommunerna kan finansiera den avfallshanteringen med avfallsavgifter.

Regeringen menar att det varken är kostnadseffektivt eller lämpligt att ha ett system där avfallsproducenterna har fullständig valfrihet att överlåta sitt ansvar på en kommun. Det finns dock situationer där det inte finns rimliga privata alternativ för avfallsproducenternas avfallshantering. Det kan röra sig om glesbygdskommuner, små aktörer med små mängder avfall, när det privata alternativet innebär långa onödiga transporter eller när tjänsten blir orimligt dyr eller erbjuds med andra oskäliga avtalsvillkor.

Eftersom avfallsproducenten bör ha bäst kunskap om förutsättningarna är uppfyllda bör det vara denne som ska visa om kriterierna för att kommunens andrahandsansvar ska inträda är uppfyllda. Regeringen anser inte att det bör regleras i detalj hur dessa administrativa processer ska gå till.

Regeringen föreslår vidare att en kommuns ansvar för att hantera avfallet ska vara tidsbegränsat och gälla för en period på fem år från den dag en begäran godkänts. Regeringen framhåller att en avfallsproducent har huvudansvaret för att avfallet hanteras och att denne därför bör ha ett intresse av att

undersöka om det finns privata alternativ eller om det efter fem år finns skäl att på nytt anlita kommunen för avfallshanteringen. Det är vidare viktigt att det blir en kontinuitet för kommunen i planeringen och utförandet av avfallshanteringen.

Frival genom ett dispensförfarande

Regeringen föreslår att en kommun, efter ansökan av någon annan än den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ska få ge sökanden dispens att hantera avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet kommer att göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Vidare föreslås i propositionen att länsstyrelsen, efter ansökan av den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ska få ge verksamheten dispens att hantera avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten, om avfallet kommer att

- hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt
- behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen i berörda kommuner.

En ansökan ska få avse avfallshantering i en eller flera kommuner inom ett län.

Regeringen redovisar i propositionen att en kommun i dag i enskilda fall kan ge dispens från förbudet för andra att hantera avfall som kommunerna ansvarar för. Dispens får ges om det finns särskilda skäl och om den som ska hantera avfallet med stöd av dispensen kan göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt (15 kap. 25 § miljöbalken). Det finns enligt regeringen behov av att underlätta den administrativa bördan genom att förenkla hanteringen av dispensansökningarna för yrkesmässiga verksamheter.

Det är enligt regeringen rimligt att låta en dispensprövning omfatta ett visst län. En ansökan kan då lämnas till länsstyrelsen och avse samtliga berörda kommuner i länet. På så sätt minskas den administrativa bördan för verksamheter som verkar i flera kommuner inom ett län. Regeringen bedömer att en sådan dispensmöjlighet inte är relevant för t.ex. privatpersoner och föreningar, eftersom de oftast är verksamma i en kommun. Regeringen anser därför att endast yrkesmässiga verksamheter ska kunna få dispens för ett helt län.

Av propositionen framgår att branschorganisationen Återvinningsindustrierna har framhållit att företagen måste ges full rådighet och äganderätt över sina avfallsströmmar. Organisationen anser därför inte att en möjlighet till dispens är tillräcklig, utan att ett frival bör införas. Regeringen framhåller att det är svårt att ha ett system med fullständig valfrihet. Regeringen bedömer att ett system med möjlighet för yrkesmässiga verksamheter att få dispens länsvis skapar tillräcklig flexibilitet i förhållande till det frivalssystem som har efterfrågats från näringslivet. Enligt regeringens bedömning är det föreslagna systemet förenligt med EU-rätten.

Regeringen föreslår vidare att om en ansökan från den som bedriver en yrkesmässig verksamhet avser kommunalt avfall, ska den avse allt sådan avfall. Regeringen anför att några kommunala remissinstanser varit oroad över att de yrkesmässiga verksamheterna endast skulle begära dispens för vissa slag av kommunalt avfall. Detta för att finna den billigaste lösningen, vilket inte alltid är den bästa lösningen för miljön, kommunerna eller verksamheter på framför allt landsbygden. Regeringen anser inte att en kommun ska behöva hämta och i övrigt hantera kommunalt avfall som produceras i en yrkesmässig verksamhet och som inte omfattas av dispensen. Det är enligt regeringen mest resurseffektivt om ansvaret för att hantera allt kommunalt avfall ligger hos samma aktör.

Regeringen föreslår vidare att möjligheten att ge dispens till den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inte ska gälla för avfall som omfattas av producentansvar eller som produceras av hushåll. Regeringen framhåller att vissa typer av kommunalt avfall redan i dag är undantagna från kommunernas ansvar eftersom ansvaret i stället har lagts på producenter och producentansvarsorganisationer. Denna ordning bör enligt regeringen inte ändras.

Regeringen föreslår även att en dispens som en kommun eller länsstyrelse ger ska få förenas med villkor och ska begränsas i tiden. Dispensen ska få återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet. Länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om dispenser som givits. Regeringen anför att en kommun som huvudregel har ansvar för det avfall som det kan beviljas dispens för och måste kunna planera sin verksamhet. Det är därför viktigt att kommunen vet under vilka förutsättningar som dispensen gäller. Regeringen anför vidare att ett återkallande skulle kunna vara relevant i samband med byte av fastighetsägare eller ändrad inriktning på den yrkesmässiga verksamheten. Regeringen framhåller vidare att det är viktigt att kommunerna får besked om vilka beslut om dispens som har fattats för att kommunerna ska planera sitt eget ansvar för avfallshanteringen. Det är enligt regeringen också värdefullt att Naturvårdsverket blir informerat, eftersom myndigheten är ansvarig för att rapporteringen för dessa avfallsströmmar blir korrekt när ansvaret förändras.

Regeringen föreslår också att det ska förtydligas att den som har fått en dispens ska vara ansvarig för all hantering av det avfall som dispensen avser.

Avfallsproducentens och avfallsinnehavarens ansvar för att hantera avfallet preciseras

Regeringen föreslår att varje avfallsproducent ska vara ansvarig för all hantering av det avfall som den har producerat. Varje avfallsinnehavare ska vara ansvarig för all hantering av det avfall som den har i sin besittning.

Som skäl för förslaget anför regeringen i huvudsak följande. Enligt den nuvarande regleringen är en avfallsproducent den som ger upphov till avfall (ursprunglig avfallsproducent) och den som genom förbehandling, blandning eller andra förfaranden ändrar avfallets art eller sammansättning (15 kap. 4 § miljöbalken). En ursprunglig avfallsproducent kan både vara en yrkesmässig

verksamhet och en privatperson. Vid olika förberedande behandlingar är det inte ovanligt att en ny ström av avfall uppkommer, t.ex. i en sorteringsprocess. Det innebär att även den som låter ett avfall genomgå en förberedande behandling kan vara både en avfallsproducent som ändrar avfallets sammansättning och en ursprunglig avfallsproducent, om det uppkommer en ny avfallsström genom behandlingen.

Regeringen framhåller vidare att det är lättare att kräva att avfallet fullständigt behandlas av den som har avfallet i sin besittning, när ett fel i en behandlingskedja upptäcks. Några remissinstanser har påpekat att det kan vara svårt att avgöra vem som har avfallet i sin besittning. Regeringen framhåller att propositionen innehåller förslag på en ny reglering om ansvarsövergång som innebär att det kommer att finnas tydligare regler än i dag om vem som är ansvarig i en behandlingskedja.

Om farliga ämnen upptäcks vid exempelvis eftersortering vid en förbränningsanläggning, är det enligt regeringen enklare och mer effektivt att tillsynsmyndigheten kan kräva av avfallsförbränningsanläggningen att det felaktigt sorterade avfallet fullständigt behandlas enligt avfallshierarkin. Vem som bör stå för kostnaderna för behandlingen är en fråga som bör regleras i parternas civilrättsliga avtal. Om alla avfallsproducenter och alla avfallsinnehavare är ansvariga för avfall, undviks situationer då ingen är ansvarig. Det är också mycket sällan som en avfallsproducent eller avfallsinnehavare fullständigt behandlar det avfall som uppkommer i den egna verksamheten eller som är i dennes besittning. Även sådana aktörer som enbart lagrar eller mellanlagrar avfall bör ha ett ansvar. Huvudregeln bör alltså vara att såväl avfallsproducenter som avfallsinnehavare är ansvariga för all hantering av avfallet. När ansvaret tar slut och på vilket sätt ansvaret kan övergå på en annan mottagare bör dock också regleras. Propositionen innehåller även förslag om detta.

Enligt regeringen bör det precis som tidigare finnas undantag från huvudregeln. Regeringen föreslår därför att ansvaret för en avfallsproducent eller en avfallsinnehavare inte ska gälla om en kommun är ansvarig, det har införts ett system för utökad producentansvar för hantering av avfallet eller det annars framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig eller avfallsinnehavaren endast transporterar avfall på uppdrag av någon annan.

Regeringen föreslår vidare att det ska förklaras vad som avses med avfallsproducent och avfallsinnehavare. Regeringen anför att det kan vara svårt att skilja ut vilka aktörer i en kedja av olika behandlingar som ska anses vara ursprungliga avfallsproducenter och till vilket avfall. Regeringen instämmer därför inte i Avfall Sveriges synpunkt om att uttrycket ursprunglig avfallsproducent bör behållas. Uttrycket avfallsproducent bör dock i sak vara helt oförändrat. För att en reglering om ansvar ska kunna fungera behöver ett nytt uttryck införas som beskriver de som innehar avfall utan att vara avfallsproducenter. I avfallsdirektivet beskrivs avfallsinnehavare som en avfallsproducent eller en fysisk eller juridisk person som är i besittning av avfallet (art. 3.6).

Samma uttryck bör enligt regeringen införas i miljöbalken. Avfallsinnehavare bör därför vara den som har avfallet i sin besittning.

Kommunernas ansvar för att hantera avfallet preciseras

Regeringen föreslår att varje kommun ska ansvara för all hantering av det avfall som kommunen är ansvarig för. Ansvaret för all hantering ska inte gälla för den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen. Ansvaret ska inte heller gälla sådant kommunalt avfall som en avfallsproducent ansvarar för.

Regeringen anför att en kommun är ansvarig för att behandla och transportera bort visst avfall enligt 15 kap. 20 och 20 a §§ miljöbalken och enligt föreskrifter som meddelats med stöd av balken. Ansvaret omfattar inte bara behandling utan även övrig hantering av avfall. Med att hantera avfall avses allt ifrån att samla in, transportera och sortera till att återvinna eller bortskafta avfall. Regeringen anser därför att det bör förtydligas att en kommuns ansvar inte bara omfattar behandling utan all hantering av avfall. Det är dock enligt regeringen orimligt att kräva att en kommun ska ansvara för den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen. Kommunens ansvar bör därför inte omfatta den hanteringen.

Regeringen föreslår vidare att det av miljöbalken ska framgå att kommunen ska transportera bort avfall från den fastighet där det har producerats, om det finns en skyldighet att göra det i föreskrifter som meddelats med stöd av 15 kap. miljöbalken.

Regeringen anför att en kommuns skyldighet att transportera bort avfall från den fastighet där det har producerats i den nuvarande lydelsen utgår från en bedömning av om det behövs för skyddet för hälsa eller miljö eller om fastighetsinnehavaren begär det. Dessa grunder för kommunernas ansvar att transportera bort avfall bör enligt regeringen behållas. Kommunernas ansvar att transportera bort avfall har dock enligt regeringen på senare tid utvecklats i föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken. Det innebär att det numera t.ex. finns krav på en fastighetsnära insamling för restavfall, livsmedels- och köksavfall och förpackningsavfall. När det finns en skyldighet att samla in avfall fastighetsnära som beslutats i föreskrifter bör den skyldigheten gälla, enligt regeringen. En kommun ska då inte själv få göra en bedömning av på vilket sätt hämtningen ska göras. Detta bör enligt regeringen förtydligas.

Handlares och mäklares ansvar

Regeringen föreslår att handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska vara ansvariga för all hantering av det avfall som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

Regeringen anför att alla aktörer som hanterar avfall som huvudregel bör ta ansvar för avfallet för att främja avfallsförebyggande, en mer resurseffektiv avfallshantering och cirkulära affärsmodeller. Även handlare och mäklare bör

därför ansvara för att avfallet hanteras på ett miljömässigt godtagbart sätt, se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod och stå för samtliga kostnader för avfallets hantering.

Regeringen föreslår vidare att det i miljöbalken ska förklaras vad som avses med handlare och mäklare. Regeringen anför att dessa uttryck behöver förklaras i och med att det i propositionen föreslås att ansvaret för handlare och mäklare ska regleras i miljöbalken.

Transportörers ansvar

Regeringen föreslår att den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan ska se till att avfallet hanteras på sätt som skyddar människors hälsa och miljön i samband med transporten, och transportera avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat. Om avfallet inte tas emot där ska transportören lämna tillbaka avfallet. Den som har lämnat över avfallet ska då ta tillbaka det.

Som skäl för förslaget anför regeringen i huvudsak följande. I dagens lagstiftning är transportörens ansvar för hanteringen av avfall i behandlingskedjan inte uttryckligen reglerat. Detta ansvar bör därför förtydligas. En transportör bör inte ha något ansvar för att behandla avfallet. Transportören bör dock ha ansvar för att se till att avfallet hanteras på ett sätt som skyddar människors hälsa och miljön i samband med transporten och för att transportera avfallet till rätt innehavare så att denne kan ta sitt ansvar för hanteringen av avfallet. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan bör därför vara ansvarig för att transportera avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat. Om avfallet inte tas emot där, bör transportören vara skyldig att lämna tillbaka avfallet. Den som har lämnat över avfallet bör då vara skyldig att ta tillbaka det.

Kravet på kontroll av en avfallsmottagare

Regeringen föreslår att den som ansvarar för att hantera avfall i en yrkesmässig verksamhet endast ska få lämna över avfallet till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till. Kontrollen av om kravet är uppfyllt ska göras på ett sätt som skäligen kan begäras. En kontroll ska inte behöva göras om den som tar emot avfallet är en kommun eller den som kommunen har anlitat.

Om avfallet lämnas över till någon som yrkesmässigt transporterar avfall föreslår regeringen att både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren ska kontrolleras. Regeringen föreslår vidare att den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan inte ska behöva göra en kontroll av den som tar emot avfallet.

Regeringen anför att det i avfallsförordningen finns krav på att den som i yrkesmässig verksamhet producerar eller hanterar avfall endast får lämna

avfallet till någon annan om den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för hanteringen. Regeringen anser att ansvarsregleringen blir tydligare om kravet på kontroll flyttas från avfallsförordningen till miljöbalken. Kravet på kontroll kan då på ett tydligare sätt också kopplas ihop med regleringen om när ansvaret för avfallshanteringen går över till någon annan.

Om avfallet lämnas till en transportör bör enligt regeringen både transportören och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. En transportör bör dock inte behöva kontrollera den nya avfallsinnehavaren. Kravet på att göra en kontroll bör även gälla handlare eller mäklare som inte är i besittning av avfallet. Detta har enligt regeringen varit lagstiftarens avsikt redan tidigare även om det inte uttryckligen har framgått av regleringen (se prop. 2021/22:219).

Regeringen redovisar vidare att det redan i dag framgår av regleringen att en avfallsproducent eller avfallsinnehavare inte behöver kontrollera en kommun eller den som en kommun har anlitat när avfall överlämnas till någon av dem. En sådan situation bör enligt regeringen inte sammanblandas med den situationen att en kommun är avfallsinnehavare och lämnar avfallet vidare. Då bör kommunen, precis som alla andra avfallsinnehavare, kontrollera den nya avfallsinnehavaren och i förekommande fall transportören.

När ansvaret för att hantera avfall upphör eller övergår till någon annan

Regeringen föreslår att ansvaret för att hantera avfall ska upphöra när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att avfallet har upphört att vara avfall, eller inget avfall återstår. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra.

Regeringen anför att en avfallsproducent enligt dagens regelverk ska se till att avfallet genomgår en fullständig behandling. Enligt regeringen har Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheterna uppfattat regelverket som otydligt eftersom det är svårt att fastställa när ansvaret tar slut.

Regeringen redovisar vidare att ett avfall oftast genomgår flera olika behandlingsförfaranden. Avfall kan genomgå både förberedande och slutlig behandling. Förberedande behandling innebär att avfallet förbereds inför en slutlig behandling, t.ex. genom sortering, krossning eller komprimering. Att avfallet genomgår slutlig behandling innebär att avfallet återvinns eller bortskaffas. Att avfallet är fullständigt behandlat innebär i sig inte en särskild behandling utan att all nödvändig hantering har vidtagits. Regeringen anser att det är viktigt att lagstiftningen är tydlig både när det gäller vilket ansvar en aktör har och i fråga om när det ansvaret upphör. Det finns därför anledning att förtydliga när ansvaret ska upphöra.

Regeringen föreslår vidare att ansvaret för att hantera avfall också ska kunna övergå till en ny avfallsinnehavare, om en kontroll av mottagaren har

gjorts och avfallet har lämnats över. Ansvaret ska dock inte övergå om något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Regeringen föreslår vidare att om en avfallsproducent eller annan avfallsinnehavare anlitar en transportör för att transportera avfallet, ska ansvaret övergå först när avfallet lämnas över till den nya avfallsinnehavaren. Om den nya avfallsinnehavaren anlitar en transportör, ska ansvaret gå över till den nya avfallsinnehavaren när transportören har hämtat avfallet.

Om ingen föreskriven kontroll har gjorts, ska enligt regeringens förslag både den nya och den föregående avfallsinnehavaren vara ansvariga för avfallet.

Regeringen anför att dagens lagstiftning om avfallsproducentens ansvar av många upplevs som svårtolkad och att det i många situationer är svårt att utöva tillsyn. Det gäller bl.a. när avfallet hanteras och behandlas av ett stort antal inblandade aktörer och verksamhetsutövare i en behandlingskedja.

Regeringen framhåller vidare att en medlemsstat enligt EU-rätten får ange villkor för ansvaret för avfallet och besluta om i vilka fall som den ursprungliga producenten ska behålla ansvaret för hela behandlingskedjan, eller i vilka fall som ansvaret kan delegeras mellan aktörerna i behandlingskedjan. Regeringen anser att möjligheten att besluta hur ansvaret ska fördelas bör utnyttjas.

Enligt regeringen är en grundförutsättning för att ett företag ska kunna planera sin verksamhet att ansvaret är tydligt och förutsägbart. Vem som har ansvar för att avfallet hanteras när avfallet lämnas till en ny avfallsinnehavare behöver förtydligas. I en behandlingskedja med många inblandade aktörer är det viktigt att det alltid finns minst en juridisk person som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat. Ett förtydligt ansvar för olika aktörer ökar rättssäkerheten, och det blir lättare för tillsynsmyndigheterna att bedriva tillsyn. För att den ansvariga aktören ska kunna ta sitt ansvar är det viktigt att den också har faktisk rådighet över avfallet, vilket kan vara svårt när avfallet har lämnats över till en ny avfallsinnehavare i en behandlingskedja.

Regeringen framhåller vidare att det är den som har avfallet i sin besittning som har bäst möjlighet att på ett effektivt, praktiskt och ekonomiskt sätt hantera avfallet, i stället för att det ska transporteras tillbaka till avfallsproducenterna. Att ansvaret ska följa med avfallet i behandlingskedjan bör enligt regeringen gälla för alla aktörer som har ett ansvar att hantera avfall. Det innebär att ansvaret också bör gälla för avfallsinnehavare även om de enbart lagrar eller mellanlagrar avfall.

Enligt regeringen är det av grundläggande vikt för en effektiv och fungerande avfallshantering att alla delar i en yrkesmässig hantering kan kontrolleras och spåras. Det är även viktigt för att motverka illegal avfallshantering. Därför bör de som överlämnar eller överlåter avfall enbart anlita verksamhetsutövare som följer gällande regelverk. Att hålla den ansvarig som överlämnar avfallet till någon som saknar tillstånd eller inte har gjort de anmälningar som krävs för avfallshantering, samtidigt som den som tar emot avfallet utan anmälan eller tillstånd är ansvarig, är lämpligt för att komma till rätta med missförhållanden inom avfallshantering. Ansvaret bör därför enligt regeringen bara

gå över till en ny avfallsinnehavare om det har kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för hanteringen. Om en föreskriven kontroll av den nya avfallsinnehavaren inte görs, eller inte görs på ett sätt som skäligen kan begäras, bör både den nya och den föregående avfallsinnehavaren vara ansvariga för att avfallet blir fullständigt behandlat.

Regeringen framhåller vidare att avfallstransportförordningen gäller oavsett vad som bestäms på nationell nivå. Om det är fråga om en gränsöverskridande avfallstransport gäller alltså den förordningens regler om ansvar. Det kan även finnas andra bestämmelser om ansvar, om ett avfall omfattas av ett system för utökat producentansvar. Att ansvaret kan gå över till en ny avfallsinnehavare bör därför enbart gälla om inte något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Regeringen anför att en transportör oftast agerar endast på uppdrag av avfallsproducenten eller den nya avfallsinnehavaren. Även om transportören är den som har avfallet i sin besittning är det inte transportören som har bäst möjlighet att på ett effektivt, praktiskt och ekonomiskt sätt hantera avfallet. I den situationen bör därför transportören inte få ett eget självständigt ansvar för all hantering av avfallet, trots att avfallet lämnas över till denne.

Regeringen föreslår vidare att ansvaret för handlare och mäklare som inte är avfallsinnehavare att hantera avfall ska övergå till den avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till, om en kontroll har gjorts och avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning. Om ingen kontroll har gjorts, ska både avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren vara ansvariga.

Om en handlare eller mäklare, som inte är avfallsinnehavare, förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare, som inte heller är avfallsinnehavare, ska ansvaret övergå till den nya handlaren eller mäklaren, om en kontroll har gjorts och försäljningen eller förmedlingen är slutförd. Om ingen kontroll har gjorts, ska både den nya handlaren eller mäklaren och den föregående handlaren eller mäklaren vara ansvariga.

Regeringen framhåller att en avfallsproducent eller en avfallsinnehavare kan anlita en handlare eller en mäklare för att köpa, sälja eller förmedla avfall för behandling. Dessa har ett ansvar för all hantering av avfallet som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar oavsett om de har avfallet i sin besittning eller inte. Även ansvaret för handlare och mäklare bör kunna övergå till en ny avfallsinnehavare om en föreskriven kontroll har gjorts dessförinnan.

Ansvaret för sådana handlare och mäklare som inte har avfallet i sin besittning och därför inte är avfallsinnehavare bör enligt regeringen gå över till den nya avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till. Det bör endast gälla om den nya avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning och en föreskriven kontroll har gjorts dessförinnan. Om ingen kontroll har gjorts bör både den nya avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren vara ansvariga för avfallet.

Om en handlare eller mäklare som inte är avfallsinnehavare förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare som inte heller får avfallet i sin besittning bör enligt regeringen ansvaret gå över till den nya handlaren eller mäklaren. Det bör gälla endast om försäljningen eller förmedlingen är slutförd och en föreskriven kontroll har gjorts dessförinnan. Om ingen kontroll har gjorts bör både den nya handlaren eller mäklaren och den föregående handlaren eller mäklaren vara ansvariga för avfallet.

Fastighetsinnehavarens avfallshantering moderniserar

Regeringen föreslår att en fastighetsinnehavare på fastigheten ska få återvinna eller bortskaffa bioavfall, eller avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar, om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken. En nyttjanderättsinnehavare ska på fastigheten få återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall, om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken.

Regeringen anför att det mot bakgrund av utvecklingen på avfallsområdet är tveksamt om det går att omhänderta något annat av avfall på en fastighet än bioavfall, dvs. livsmedelsavfall, köksavfall, trädgårdsavfall och parkavfall, utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. Regeringen anser därför att möjligheten för en fastighetsinnehavare att själv återvinna eller bortskaffa avfall på fastigheten bör begränsas till den typen av avfall.

Regeringen anför vidare att en fastighetsinnehavare även bör kunna omhänderta latrin och avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar på fastigheten. Ett sådant omhändertagande bör dock endast få göras om det följer av föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken.

Enligt regeringen är det inte lämpligt att låta nyttjanderättsinnehavare omhänderta allt bioavfall på fastigheten. En nyttjande rättsinnehavare får dock enligt avfallsförordningen under vissa omständigheter återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall på fastigheten. Den möjligheten bör finnas kvar.

Regeringen föreslår vidare att det ska förklaras vad som avses med bioavfall och trädgårds- och parkavfall. Detta för att det ska bli tydligt vilket avfall en fastighetsägare kan omhänderta på fastigheten.

Vidare föreslås i propositionen att en kommuns möjlighet att ge tillstånd till hantering av avfall som kommunen ansvarar för, trots att tillstånd inte krävs, ska tas bort.

Regeringen redovisar att en sådan möjlighet finns i dag, men att det inte framgår av förarbetena varför den infördes. Regeringen framhåller att denna möjlighet inte fyller någon funktion eftersom en kommun med stöd av befintliga bemyndiganden kan meddela föreskrifter om att det ska krävas en anmälan för vissa förfaranden. Regeringen anser därför att denna möjlighet bör tas bort.

Ansvaret för tillsynen över kommunernas avfallshantering bör flyttas

Regeringen föreslår att en kommun inte ska utöva tillsyn över de skyldigheter som kommunen har att utföra avfallshanteringstjänster åt kommunmedborgare och företag.

Regeringen anför att kommunerna har flera olika roller på avfallsområdet. De ska både utföra avfallstjänster och kontrollera att de utförs på ett korrekt sätt. Vidare är förändringstakten i miljölagstiftningen hög, och kommunerna har fått ansvar för flera nya arbetsuppgifter i egenskap av utförare vad gäller insamling av förpackningar. Kommunerna står inför ökade krav på avfallshantering, och deras ansvar är viktigt för genomförandet av avfallsdirektivet. Om en kommun t.ex. inte bygger ut ett insamlingssystem i tid är det viktigt att nödvändiga förelägganden och andra åtgärder kan beslutas. Mot bakgrund av detta bör ansvaret för tillsynen förändras. En annan tillsynsmyndighet än den kommunala behöver enligt regeringen kunna meddela förelägganden och förbud gentemot en kommun om den inte följer avfallslagstiftningen. Vilken myndighet som i stället ska ha ansvaret för tillsynen bör bestämmas på förordningsnivå.

Enligt förslaget i propositionen ska regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om skyldighet att kontrollera avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder. Regeringen anför att kontroller av avfallet kan behöva göras för att möjliggöra en effektiv tillsyn.

Avfallsplanering

Den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet

Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

Regeringen anser att det finns skäl att förbättra den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet så att det omfattar alla relevanta aspekter för olika politikområden och uppfyller kraven i avfallsdirektivet. Avfallsplaneringen bör därför förenklas och centraliseras och samtidigt förstärkas och utvecklas för att förbättra avfallshanteringen så att den styr mot de övergripande målen. Planeringen behöver också förändras så att den utgör ett bättre underlag för de svenska avfallsaktörer som vill ta del av de omfattande stödprogram som finns inom EU för kapacitetsuppbyggnad av innovativ behandlingskapacitet och nödvändig infrastruktur.

Regeringen framhåller att den i sin klimathandlingsplan (skr. 2023/24:59) konstaterade att det är nödvändigt med en ambitiös avfallspolitik för att minska miljö- och klimatpåverkan från ineffektivt utnyttjande av resurser. Mot bakgrund av att det nu finns en risk att målen i avfallsdirektivet inte kommer att nås finns det enligt regeringen anledning att ta ett större grepp om avfallsplaneringen. Syftet bör vara att skapa långsiktighet, möjliggöra löpande uppföljning och kunna besluta om nya åtgärder för att nå målen. En centralisering

av ansvaret till regeringen kan leda till riktiga förändringar. Därför bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta om en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

Enligt förslaget i propositionen ska vidare regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet ska innehålla, och att myndigheter, kommuner eller andra berörda ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet.

Regeringen framhåller att det krävs kunskap om mängder och flöden av avfall och kapaciteten för hanteringen för att man ska lyckas ta fram den nationella planen och det avfallsförebyggande programmet och för att det ska gå att göra bedömningar av nödvändig infrastruktur och behandlingskapacitet.

Regeringen anför vidare att många aktörer i samhället har ansvar för och kunskap om uppgifter om avfall som kan behövas som underlag till avfallsplanen eller det avfallsförebyggande programmet. Det bör därför enligt regeringen vara möjligt att kräva av såväl myndigheter och kommuner som andra berörda aktörer att de lämnar de uppgifter som behövs till den nationella avfallsplanen eller det avfallsförebyggande programmet.

Kommunal avfallsplan

Regeringen föreslår att det i varje kommun ska finnas en aktuell kommunal avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige. Planen ska få samordnas med andra kommunala planer som tas fram inom miljö- och klimatområdet. Kommunfullmäktige ska minst vart sjätte år pröva om avfallsplanen är aktuell med hänsyn till kommunens ansvar för avfall. Vid behov ska kommunen uppdatera planen. En kopia av den beslutade avfallsplanen ska skickas till tillsynsmyndigheten.

Enligt förslaget i propositionen ska avfallsplanen innehålla en analys av behovet av avfallshantering, en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för samt en redovisning av kommunens åtgärder för att minska avfallsets mängd och farlighet.

Regeringen anför att varje kommun enligt dagens lagstiftning ska ha en renhållningsordning som beslutas av kommunfullmäktige och som bl.a. ska innehålla en avfallsplan och de föreskrifter som kommunen meddelat. Regeringen framhåller att avfallslagstiftningen i stora delar är harmoniserad inom EU. Det finns därmed inte längre samma flexibilitet och valfrihet när det gäller hur avfallshantering ska utformas på kommunal nivå. Däremot finns det i den nationella lagstiftningen skyldigheter för kommunerna i fråga om hanteringen av det avfall som de ansvarar för. Dessa skyldigheter kan kommunerna till viss del välja att uppfylla på olika sätt beroende exempelvis på lokala förutsättningar. Regeringen anser därför att kommunerna även fortsättningsvis ska besluta om kommunala avfallsplaner men att planernas innehåll bör begränsas till kommunernas skyldigheter på avfallsområdet.

En avfallsplan bör även vara aktuell. Enligt avfallsdirektivet ska avfallsplanerna ses över minst vart sjätte år och uppdateras vid behov. Det finns inte skäl att se över planerna oftare än så.

Regeringen redovisar vidare att några remissinstanser har framhållit att kommunerna tar fram många olika planer som har koppling till avfallsområdet och att det kan finnas skäl att samordna dessa. Regeringen delar den bilden och anser att det bör vara tydligt att de kommunala avfallsplanerna får samordnas med andra kommunala planer som kommuner tar fram inom miljö- och klimatområdet.

De kommunala avfallsplanerna kommer enligt regeringen att vara ett värdefullt underlag vid tillsynen av kommunerna. En kommun bör därför vara skyldig att skicka en kopia av den beslutade kommunala avfallsplanen till tillsynsmyndigheten.

Regeringen föreslår vidare att kravet på att hänsyn ska tas till synpunkterna som kommer in i samrådet ska tas bort.

Regeringen redovisar att kommunerna i dag ska ta hänsyn till de synpunkter som framkommit i samrådet när de antar en renhållningsordning (15 kap. 43 § miljöbalken). Enligt regeringen har Lagrådet tidigare framfört att detta inte behövs med tanke på att innebörden framkommer av andra författningar.

Ekonomiska säkerheter

Undantag från krav på säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

Regeringen föreslår att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund ska undantas från kravet på att ställa säkerhet när tillstånd ges till en verksamhet som omfattar deponering av avfall eller som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall.

Regeringen anför att det förekommer att offentligrättsliga subjekt bedriver verksamhet som omfattas av obligatoriska krav på att ställa säkerhet eller vidta någon annan lämplig åtgärd. I samband med genomförandet av rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall (deponidirektivet) infördes ett krav på säkerhet för verksamheter som omfattar deponering av avfall. Det infördes då inte något undantag för offentligrättsliga subjekt. Det bedömdes dock att det förhållandet att en verksamhet bedrivs av ett sådant subjekt normalt innebar ett tillräckligt säkerställande (se prop. 2006/07:95). Det har dock i praxis bedömts att miljöbalken inte medger något undantag för offentligrättsliga subjekt från kravet på att ställa säkerhet. Lagstiftningen har alltså inte tillämpats på det sätt regeringen ursprungligen avsåg.

Enligt regeringen finns det inga starka sakliga skäl för att staten och kommunerna ska ställa säkerhet för att de inte själva som samhällets företrädare ska drabbas av kostnader. Undantag från krav på säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund finns i flera bestämmelser i miljöbalken. Med beaktande av beskattningsrätten, de administrativa kostnader som är förenade med ställande av säkerhet och att det ytterst är de offentligrättsliga

aktörerna som kan drabbas av de kostnader som säkerheten är avsedd att täcka, är det inte befogat att låta staten, kommuner, regioner och kommunalförbund omfattas av krav på att ställa säkerhet. För att säkerställa att dessa aktörer undantas bör det införas ett uttryckligt undantag i lagen.

I fråga om utvinningsverksamheter finns motsvarande skyldighet att ställa säkerhet utan undantag för offentligrättsliga subjekt. Detta bygger på utvinningsavfallsdirektivet. Av samma skäl som gäller för deponering av avfall bör enligt regeringen ett undantag från skyldigheten att ställa säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund införas även för utvinningsverksamheter.

Regeringen föreslår vidare att ett tillstånd som omfattas av undantag från krav på säkerhet endast ska få överlätas till en verksamhetsutövare som inte är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund om tillståndet förenas med en skyldighet för den nya verksamhetsutövaren att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten, och tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten. Detta ska även gälla för geologisk lagring av koldioxid.

Regeringen anför att det inte är lämpligt att överlåtelser av tillstånd kan medföra att miljöfarliga verksamheter bedrivs utan att erforderlig säkerhet har ställts. Därtill finns det obligatoriska krav på säkerhet i flera EU-direktiv. Det bör enligt regeringen tydliggöras vad som gäller i fråga om säkerhet om en verksamhetsutövare som är undantagen från krav på säkerhet överlåter tillståndet till en verksamhetsutövare som inte omfattas av undantaget. Tillstånden bör i sådana fall endast kunna överlätas till aktörer som inte är staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund om den nya verksamhetsutövaren ställer säkerhet. Det bör även krävas att tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten.

Regeringen föreslår vidare att tillståndsmyndigheten, efter ansökan av tillståndshavaren, ska få besluta att förena ett tillstånd med villkor om säkerhet om det krävs för att verksamheten ska få överlätas.

Regeringen anför att det i dag inte finns någon möjlighet för en tillståndshavare att ansöka om att tillföra nya villkor till ett tillstånd. I situationer då staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund vill kunna överlåta ett tillstånd som undantagits från kravet på säkerhet finns det dock ett behov av att kunna tillföra ett villkor om säkerhet till tillståndet, för att möjliggöra en överlåtelse utan en tids- och resurskrävande omprövning av tillståndet. En sådan möjlighet bör därför införas.

Regeringen föreslår även att en säkerhet ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål. Tillståndsmyndigheten ska få medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

Regeringen anför att tillståndsmyndighetens prövning av ett nytt villkor om säkerhet i samband med överlåtelse av tillstånd inte bör skilja sig från vad som normalt gäller. Det innebär att det även vid en sådan prövning kommer att bli

fråga om en prövning i två steg. Enligt regeringen bör det vara den befintliga tillståndshavaren som förfogar över processen med att ansöka om ett villkor om säkerhet. Det saknas dock skäl att kräva att den befintliga tillståndshavaren faktiskt ställer säkerhet inför överlåtelsen. Villkoret om säkerhet bör i stället gälla den som bedriver verksamhet enligt tillståndet och inte är undantagen från krav på säkerhet. När det gäller den prövningen är ingen skillnad avsedd i förhållande till vad som gäller vid prövning av en ställd säkerhet i samband med en ansökan om tillstånd till en verksamhet. En säkerhet bör därför enligt regeringen godtas om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, bedöms vara betryggande. När tillståndsmyndigheten har bedömt att säkerheten är godtagbar kan den nya tillståndshavaren bedriva verksamhet enligt tillståndet. Med en sådan ordning säkerställs att verksamheter som omfattas av obligatoriska krav på säkerhet inte får bedrivas utan att en godtagbar säkerhet har ställts.

Regeringen föreslår även att en ansökan om villkor om säkerhet ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning. Regeringen framhåller att detta gäller för en ansökan om tillstånd och anför att en motsvarande skyldighet bör gälla vid en ansökan om nytt villkor om säkerhet.

Till vem säkerheten ska ställas och vem som får ta den i anspråk

Regeringen föreslår att en säkerhet som ställs enligt miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte annat anges i lag eller förordning. Den myndighet som säkerheten har ställts till ska få ta säkerheten i anspråk.

Regeringen anför att det i dag inte framgår av miljöbalken eller någon annan författning vem säkerheten ska ställas till och vem som får ta säkerheten i anspråk. Det är enligt regeringen lämpligt att detta framgår av författning. Det bör enligt regeringen även uttryckligen anges vilken myndighet som får ta säkerheten i anspråk. Det är lämpligt att det är den myndighet som säkerheten har ställts ut till som också får ta säkerheten i anspråk.

Säkerhet vid tillstånd till geologisk lagring av koldioxid

Regeringen föreslår att en säkerhet för geologisk lagring av koldioxid ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Regeringen anför att tillstånd till geologisk lagring av koldioxid för sin giltighet ska göras beroende av att verksamhetsutövaren ställer säkerhet eller vidtar någon annan lämplig åtgärd för att säkerställa fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten (15 kap. 37 § miljöbalken). För deponerings- och utvinningsavfallsverksamheter gäller att kravet på betryggande säkerhet kan uppfyllas genom att olika typer av säkerheter kombineras (15 kap. 35 och 36 b §§ och 16 kap. 3 §). En motsvarande möjlighet bör införas även för säkerheter som gäller tillstånd till geologisk lagring av koldioxid.

Enligt regeringens förslag ska ett tillstånd till geologisk lagring av koldioxid endast få ges om det förenas med en skyldighet att ställa säkerhet. Regeringen framhåller att detta gäller för övriga krav på ställande av säkerhet i 15 kap. miljöbalken.

Modernisering och förändring av kommunernas avfallsavgifter och redovisning

Kommunernas bemyndigande om avfallsavgifter

Regeringen föreslår att en kommun ska få meddela föreskrifter om att en avfallsavgift ska betalas för all avfallshantering som kommunen är ansvarig för.

Regeringen anför att en kommun i dag får meddela föreskrifter om att en avgift ska betalas för bl.a. insamling, transport och behandling av avfall som utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar (27 kap. 4 § miljöbalken). Enligt regeringen bör en kommun kunna ta ut en avgift även för andra kostnader som den har för att fullgöra sina skyldigheter i fråga om avfallshanteringen, som t.ex. för sortering av avfall. I propositionen anför regeringen vidare att huvudregeln för kommunernas ansvar finns i 15 kap. miljöbalken men att kommunernas kostnader för avfallshanteringen även påverkas av krav i föreskrifter som har meddelats med stöd av det kapitlet. Det kan t.ex. vara krav på hur avfall ska samlas in eller vilken sortering som krävs.

Regeringen föreslår vidare att avgiften även ska få tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder och behandling enligt avfallshierarkin främjas.

Regeringen framhåller att en kommun enligt 27 kap. 5 § miljöbalken får ta ut avgiften på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Ekonomiska styrmedel, som hur avgifterna utformas, kan vara ett effektivt sätt att styra mot en bättre avfallshantering. Kommunen bör därför kunna använda avfallsavgifterna för att främja även andra avfallsförebyggande åtgärder än återanvändning. Regeringen anser också att det bör förtydligas att det är avfallshantering som görs enligt avfallshierarkin som ska främjas.

Regeringen föreslår även att det av taxan ska framgå hur avgiften ska betalas. Regeringen anför att det för att modernisera lagstiftningen och undvika riskerna som är förknippade med kontanthantering bör vara möjligt för kommunerna att inte enbart bestämma vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften ska betalas utan också hur avgiften ska betalas. Det bör därför införas ett kompletterande krav på att det ska framgå av taxan hur avfallsavgiften ska betalas.

Regeringen anför vidare att det finns skäl att modernisera språket i miljöbalken för att det bättre ska motsvara dagens syfte med avfallshanteringen. Regeringen föreslår därför att orden renhållning och renhållningsavgift ska ersättas med avfallshantering och avfallsavgift.

Krav på särredovisning av kommunernas avfallshantering

Regeringen föreslår att en kommun i fråga om sitt ansvar för avfallshantering ska se till att

- verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet
- det framgår av redovisningen om och hur avgifter har tagits ut för att främja avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin
- det framgår av redovisningen vilka kostnader kommunen har för avfall som omfattas av producentansvar
- det framgår av redovisningen vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer
- redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.

Som skäl för förslaget anför regeringen i huvudsak att avfallshanteringen finansieras med avgifter som ska vara förenliga med självkostnadsprincipen. Det är därför rimligt att kommunerna kan redovisa hur de använt avgifterna. Det bör också införas krav på att en kommun i fråga om sitt ansvar för avfallshantering ska se till att verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed. I kravet bör ingå att resultat- och balansräkningar ska redovisas särskilt och att det ska framgå av tilläggsupplysningar hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet.

Regeringen anser vidare att det är lämpligt att kommunerna redovisar de kostnader och intäkter som kommunerna har för att samla in förpackningsavfall. Redovisningskravet bör inte avgränsas till förpackningar, eftersom det även skulle kunna vara relevant att redovisa detta i fråga om andra producentansvar. När kommunen har fastställt redovisningen bör den på lämpligt sätt göras tillgänglig för allmänheten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Den nya ansvarsregleringen ska inte tillämpas i mål och ärenden som har inletts före den 1 juli 2026.

Dispenser meddelade med stöd av äldre föreskrifter ska fortsätta att gälla, dock längst t.o.m. den 1 januari 2032.

Beslut om dispens från dumpningsförbudet som har meddelats enligt äldre föreskrifter gäller fortfarande och ska anses meddelade med stöd av motsvarande reglering i det nya kapitlet.

Äldre kommunala avfallsplaner som beslutats enligt de upphävda föreskrifterna ska fortfarande gälla, dock längst t.o.m. den 1 januari 2029.

Den nya bestämmelsen om kommunernas redovisningsskyldighet ska tillämpas första gången i fråga om uppgifter som avser kalenderåret 2027.

Utvärdering av förslaget

Regeringen anför att den inom ramen för sitt fortsatta arbete med reformeringen av avfallslagstiftningen kommer att återkomma till hur förslagen i propositionen kan utvärderas i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Regeringen bedömer vidare att förslagen i propositionen kommer att kunna utvärderas inom ramen för de årliga uppföljningarna av miljömålen, i utvärderingen av den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet och i samband med rapporteringen till Europeiska kommissionen enligt EU:s avfallslagstiftning. Regeringen bedömer att det inte behövs någon ytterligare utvärdering.

Motionerna

Avfallsproducentens ansvar

Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2025/26:3909 yrkande 5 att riksdagen ska avslå förslaget om att ändra den nuvarande regleringen med en definition av ursprunglig avfallsproducent. Motionärerna anför att den nuvarande regleringen med en definition av ursprunglig avfallsproducent och det ansvar som följer den ursprungliga avfallsproducenten bör behållas. Enligt motionärerna finns det en stor risk att möjligheten att spåra avfallet från källan till fullständig behandling minskar om ansvaret för ursprunglig avfallsproducent tas bort, eftersom tillsynsmyndigheten då behöver identifiera flera aktörer i kedjan.

Behov av åtgärder för att nå målen för materialåtervinning

I kommittémotion 2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag till åtgärder som säkerställer att vi klarar målen för materialåtervinning. Enligt motionärerna saknar propositionen reformer som på ett tydligt sätt styr mot en ökad materialåtervinning.

I yrkande 2 i samma motion föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda hur det finansiella producentansvaret för verksamheters förpackningar och annat avfall skulle kunna förtydligas och skärpas. Motionärerna framhåller att bl.a. att insamlingen av verksamheters förpackningsavfall måste förbättras för att vi ska klara återvinningsmålen. De menar dock att propositionen saknar förslag som klargör producenternas skyldigheter vad gäller förpackningsavfall från verksamheter.

Behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet

Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2025/26:3909 yrkande 1 ett tillkännagivande till regeringen om behovet av att utifrån en nollvision för avfall göra en bred översyn och utveckling av hela avfallslagstiftningen i syfte

att förebygga avfall, öka återanvändningen av produkter, minska avfallsmängderna och öka materialåtervinningen av avfallet.

I yrkande 2 i samma motion föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på ändrad avfallslagstiftning för att öka den cirkulära ekonomin.

Stina Larsson m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2025/26:3907 yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på ett utökat frival för verksamheters hantering av sitt kommunala avfall. Motionärerna vill se ett fullt genomförande av den s.k. frivalsmodellen, där alla verksamheter som har vilja och förmåga ges möjlighet att själva ansvara för hanteringen av sitt avfall.

I yrkande 2 i samma motion föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur lagstiftningen kan moderniseras ytterligare för att klassificera icke-förerenade schaktmassor som en resurs snarare än avfall.

Tillsyn och illegal avfallshantering

I kommittémotion 2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att skärpa miljötillsynen och prioritera den uppsökande tillsynen för att komma åt den illegala avfallshanteringen.

Stina Larsson m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2025/26:3907 yrkande 3 ett tillkännagivande till regeringen om att utreda en alternativ modell för tillsyn på avfallsområdet som bättre balanserar nationell enhetlighet med lokal kompetens och lokala förutsättningar. Motionärerna framhåller att förslaget att flytta tillsynsansvaret för kommunernas avfallshantering från kommunerna kan leda till en mer enhetlig tillsyn samtidigt som det innebär att viktig lokal-kännedom går förlorad.

Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2025/26:3909 yrkande 4 ett tillkännagivande om att stärka tillsynen på avfallsområdet. Enligt motionärerna finns det behov av en kraftsamling på tillsynsområdet som omfattar såväl ökad vägledning och samverkan som statlig finansiering med fokus på att förhindra illegal och miljöskadlig avfallshantering.

Utvärdering och uppföljning

I kommittémotion 2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med en analys och utvärdering av riskerna med att avreglera visst kommunalt avfall enligt propositionens förslag.

Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2025/26:3909 yrkande 3 ett tillkännagivande om att de lagändringar som föreslås i propositionen bör följas upp när det gäller påverkan på illegal avfallshantering.

Kompletterande information

Producentansvaret för förpackningar

Regler om producentansvar för förpackningar finns i förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar som började gälla den 1 januari 2023. Enligt 4 kap. 1 § i förordningen ska den som avser att i egenkap av producent tillhandahålla en förpackning på den svenska marknaden före tillhandahållandet anlita eller tillhandahålla en producentansvarsorganisation som åtar sig att ta hand om producentens förpackning när den blir avfall. Skyldigheten att anlita eller tillhandahålla en producentansvarsorganisation gäller även om producentens förpackning lämnas till ett system för återanvändning av förpackningar, eller om den när den blir avfall lämnas till ett marknadsdrivet system för materialåtervinning.

I 7 kap. i förordningen finns särskilda regler för insamling av förpackningsavfall från verksamheter. Där finns bl.a. bestämmelser om den ansvariga producentansvarsorganisationens skyldigheter (1–5 §§) och producentansvarsorganisationernas skyldigheter gentemot varandra (6–9 §§). Vidare anges i 17 § att en verksamhet ska se till att avfallet behandlas, om det inte finns någon godkänd producentansvarsorganisation.

Redan genomförda reformer

Mot bakgrund av förslagen i promemorian Reformering av avfallsagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249) beslutade regeringen i juli 2025 om flera förändringar i avfallsförordningen för att öka materialåtervinningen. Ändringarna rör bl.a. följande:

- Servicegraden för insamlingen av det avfall som inte ska samlas in fastighetsnära ska öka genom exempelvis mobila återvinningscentraler.
- Verksamheter som i samband med en yrkesmässig sortering av restavfall får en avfallsström som till övervägande del består av förpackningsavfall ska få lämna avfallet kostnadsfritt till en producentansvarsorganisation. Samtidigt gavs Naturvårdsverket i uppdrag att utreda om det ska vara kostnadsfritt eller inte på sikt.
- Målet om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall fördes in i avfallsförordningen, och Naturvårdsverket fick ett tydligare ansvar för att följa upp målet.
- Från och med den 1 januari 2028 ska förpackningsavfall och skrymmande kommunalt avfall som samlas in separat sorteras ut ytterligare för att möjliggöra materialåtervinning, om det är miljömässigt motiverat.

Pågående arbete

I promemorian Reformering av avfallsagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249) föreslogs att även annat än skrymmande avfall av papp, kartong, plast, glas och metall ska

sorteras ut. Regeringen gav i juli 2025 Naturvårdsverket i uppdrag att lämna förslag om hur insamlingen av förpackningsavfall kan samordnas med insamlingen av annat avfall (KN2025/01507). Myndigheten ska lämna förslag på hur insamlingen av förpackningsavfall från hushåll kan ändras så att den även omfattar bl.a. kommunalt avfall av plast, papper, glas och metall. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2026.

I den nämnda promemorian föreslogs vidare att varje kommun ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushållen i en kommun i syfte att öka återanvändningen i Sverige. Enligt förslaget ska kommunerna ge privatpersoner, företag och sammanslutningar tillfälle att kostnadsfritt hämta återanvändbara produkter på en plats som kommunen anvisar. Produkter som inte hämtas av någon inom den tid som kommunen bestämmer ska hanteras som avfall. Enligt uppgift från Regeringskansliet kommer kvarstående delar av promemorian att beredas vidare efter att riksdagen har hanterat den proposition som behandlas i detta betänkande.

Regeringen gav i januari 2025 Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå hur det svenska regelverket ska kompletteras avseende, och i övrigt anpassas till, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/40 av den 19 december 2024 om förpackningar och förpackningsavfall, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2019/904 och om upphävande av direktiv 94/62/EG, nedan benämnd EU:s förpackningsförordning (KN2024/02627, KN2025/00532). Naturvårdsverket lämnade i november 2025 en delredovisning av uppdraget som omfattar de artiklar i EU:s förpackningsförordning som ska börja tillämpas senast i februari 2028 (NV-25-004563). I delredovisningen föreslog myndigheten en ny förordning med kompletterande bestämmelser till EU:s förpackningsförordning och en rad ändringar i andra förordningar. Delredovisningen omfattar förslag på genomförandet av kravet på återanvändbara förpackningar inom hotell-, restaurang- och kafé- eller cateringsektorn och mål för insamling. Redovisningen remitterades t.o.m. den 3 april 2026. Uppdraget ska i övrigt delredovisas i december 2026 och slutredovisas senast den 1 juni 2027.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2024 Naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta riktlinjer för hur massor med naturligt förhöjda halter av skadliga ämnen, i synnerhet sulfidförande berg och massor innehållande arsenik, bör hanteras i syfte att uppnå ett resurseffektivt nyttjande samtidigt som tillräcklig hänsyn tas till miljö- och hälsomässiga risker. Riktlinjerna ska beakta konsekvenser av transporter av massor. Uppdraget skulle ursprungligen redovisas senast den 30 januari 2026, men tiden har förlängts till den 29 maj 2026.

Budgetpropositionen för 2026

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 20) anförde regeringen att en enhetlig och effektiv tillsyn är en förutsättning för en fungerande marknad och för att motverka oseriösa och illegala aktörer på avfallsområdet. Regeringen föreslog därför att Naturvårdsverket skulle få medel för att

långsiktigt kunna arbeta med dessa uppgifter för ökad materialåtervinning och ordning och reda på avfallet. Anslaget 1:1 Naturvårdsverket föreslogs ökas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2026 för arbete med tillsyn över efterlevnad av producentansvaren för en ökad återvinning. För genomförande och implementering av EU-lagstiftning inom området cirkulär ekonomi, inklusive vägledning till företag, föreslogs vidare att anslaget skulle ökas med 20 000 000 kronor för 2026. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2025/26:MJU1, rskr. 2025/26:128).

Riksdagens tillkännagivande om tillsynsarbetet på avfallsområdet

Riksdagen riktade i juni 2022, på miljö- och jordbruksutskottets förslag, ett tillkännagivande till regeringen om att dels tillsätta en utredning som undersöker brister i tillsynsarbetet på avfallsområdet och lämnar förslag på vilka resurser och förstärkningar det finns behov av, dels låta utreda frågan om en vägledning om hur miljötillsynen ska gå till och om utformningen av en standardiserad miniminivå för denna tillsyn (bet. 2021/22:MJU26, rskr. 2021/22:415).

I skrivelse 2025/26:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2025 redovisar regeringen att punkten inte är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Att stärka omställningen till en cirkulär ekonomi och skapa en hållbar resursanvändning och en ökad resurseffektivitet är en viktig fråga för utskottet. Det är därför positivt att regeringen nu vidtar åtgärder för att öka återanvändningen och materialåtervinningen genom en mer cirkulär ekonomi. Utskottet välkomnar därmed regeringens förslag om en reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och tillstyrker lagförslagen av de skäl som anförs i propositionen.

Utskottet övergår nu till att ta ställning till ett antal frågor om tillkännagivanden till regeringen med anledning av propositionen.

När det gäller frågan om avfallsproducentens ansvar vill utskottet framhålla följande. I propositionen föreslås nya bestämmelser om ansvaret för hanteringen av avfall. Tidigare behöll den ursprungliga avfallsproducenten ansvaret för hanteringen av avfall. Enligt regeringens förslag är det i stället den som innehar avfallet som är ansvarig för hanteringen av det. Regeringen framhåller i propositionen att det är lättare att kräva att avfallet fullständigt behandlas av den som har avfallet i sin besittning, när ett fel i en behandlingskedja upptäcks. Utskottet delar denna uppfattning och noterar att propositionen även innehåller förslag som reglerar när ansvaret för att hantera avfall övergår till någon annan, vilket gör att det blir tydligare vem som är ansvarig i en behandlingskedja. Enligt utskottets mening kommer den föreslagna regleringen att förbättra möjligheten att utkräva ansvar när ett fel har begåtts vid avfallshanteringen. Utskottet avstyrker därmed motion 2025/26:3909 (MP) yrkande 5.

När det gäller frågan om behov av åtgärder för att nå målen för materialåtervinning och ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet vill utskottet inledningsvis framhålla att propositionen endast är en del i regeringens arbete med att reformera avfallslagstiftningen. I juli 2025 beslutade regeringen t.ex. om ett första reformpaket för att öka materialåtervinningen som bl.a. omfattar en förbättrad servicegrad genom mobila återvinningscentraler och förändringar när det gäller verksamheters förpackningsavfall. Som framgår av redovisningen ovan pågår även arbete med flera regeringsuppdrag på området. Enligt uppgift från Regeringskansliet bereds de kvarstående delarna av promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning för mer cirkulär ekonomi vidare. Med hänvisning till det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2025/26:3906 (S) yrkandena 1 och 2 samt 2025/26:3909 (MP) yrkandena 1 och 2 kan lämnas utan åtgärd. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

När det gäller frågan om att införa ett s.k. frival framhåller regeringen i propositionen att det är svårt att ha ett system med fullständig frihet. Regeringen bedömer vidare att ett system med möjlighet för yrkesmässiga verksamheter att få dispens länsvis skapar tillräcklig flexibilitet i förhållande till det frivalssystem som har efterfrågats från näringslivet. Utskottet delar regeringens bedömning och avstyrker därmed motion 2025/26:3907 (C) yrkande 1.

Utskottet konstaterar vidare att propositionen innehåller förslag som innebär en mer ändamålsenlig och hållbar hantering av schaktmassor. Som framgår av redovisningen ovan arbetar Naturvårdsverket med ett regeringsuppdrag som rör ett resurseffektivt nyttjande av massor. Motion 2025/26:3907 (C) yrkande 2 kan mot denna bakgrund lämnas utan åtgärd. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Den illegala avfallshanteringen är ett växande problem som utskottet ser allvarligt på. Som regeringen framhåller i propositionen är en väl fungerande tillsyn avgörande för att minska den illegala hanteringen av avfall. Utskottet ser därför positivt på att regeringen genom budgetpropositionen för 2026 genomförde en satsning i syfte att motverka oseriösa och illegala aktörer på avfallsområdet. Utskottet noterar vidare att riksdagens tillkännagivande om tillsynsarbetet på avfallsområdet ännu inte är slutbehandlat. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att motionerna 2025/26:3906 (S) yrkande 4, 2025/26:3907 (C) yrkande 3 och 2025/26:3909 (MP) yrkande 4 kan lämnas utan bifall. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

När det gäller frågan om utvärdering och uppföljning noterar utskottet att regeringen i propositionen lyfter dels de olika risker som finns med att avreglera visst kommunalt avfall, dels frågan om hur förslagen i propositionen kan påverka den illegala avfallshanteringen. Utskottet noterar vidare att regeringen anför att den inom ramen för sitt fortsatta arbete med reformeringen av avfallslagstiftningen kommer att återkomma till hur förslagen kan utvärderas. Regeringen framhåller även att förslagen kan utvärderas inom ramen för andra typer av uppföljningar, utvärderingar och rapporteringar. Mot denna bakgrund finner utskottet inte skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen med

anledning av motionerna 2025/26:3906 (S) yrkande 3 och 2025/26:3909 (MP) yrkande 3. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Reservationer

1. **Avfallsproducentens ansvar, punkt 2 (V, MP)**

av Emma Nohrén (MP) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion
2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi instämmer i den kritik som bl.a. Avfall Sverige har riktat mot regeringens förslag att lyfta ut begreppet ursprunglig avfallsproducent ur definitionen av avfallsproducent. Den nuvarande regleringen med en definition av ursprunglig avfallsproducent, och det ansvar som följer den ursprungliga avfallsproducenten, bör behållas.

Med ett ansvar för ursprungliga avfallsproducenter är det t.ex. möjligt att vid misstankar om illegal avfallshantering förelägga den ursprungliga avfallsproducenten att redovisa hur avfallet har hanterats i efterföljande led. Om ansvaret för den ursprungliga avfallsproducenten tas bort finns det en stor risk att möjligheten att spåra avfallet från källan till fullständig behandling minskar, eftersom tillsynsmyndigheten då behöver identifiera flera aktörer i kedjan.

Med anledning av detta bör regeringen återkomma med ett lagförslag som innehåller de nödvändiga lagändringar som krävs för att behålla den nuvarande regleringen med en definition av ursprunglig avfallsproducent och det ansvar som gäller för den ursprungliga avfallsproducenten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. **Behov av åtgärder för att nå målen för materialåtervinning, punkt 3 (S, V)**

av Åsa Westlund (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Aida Birinxhiku (S) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi delar regeringens bedömning att det behövs åtgärder för att förebygga att avfall över huvud taget uppstår och öka materialåtervinningen i Sverige. Vi välkomnar därför åtgärder som leder i denna riktning. Däremot anser vi att det inte är självklart att regeringens förslag faktiskt kommer att leda till en ökad återvinning och bättre utsortering, trots att det är hela syftet med reformen. Det saknas reformer som på ett tydligt sätt styr mot en ökad materialåtervinning. Regeringen bör därför återkomma med förslag på åtgärder som säkerställer att vi klarar målen för materialåtervinning.

För att vi ska klara de uppsatta återvinningsmålen krävs vidare bl.a. att insamlingen av verksamheters förpackningsavfall förbättras. Propositionen saknar dock förslag som klargör producenternas skyldigheter vad gäller förpackningsavfall från verksamheter. I dag kan producenter sätta plast på marknaden och tjäna pengar på detta, och samtidigt slippa undan ansvar. I praktiken vältras kostnaden över på vanliga hushåll. Det är varken rimligt eller rättvist. Regeringen bör därför även utreda hur det finansiella producentansvaret för verksamheters förpackningar och annat avfall skulle kunna förtydligas och skärpas.

3. Behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet, punkt 4 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motion
2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Naturvårdsverket har vid flera tillfällen lyft fram behovet av en bred översyn och utveckling av hela avfallslagstiftningen i syfte att förebygga avfall, öka

återanvändningen av produkter, minska avfallsmängderna och öka materialåtervinningen. Förslagen i propositionen innebär dessvärre en mer avgränsad översyn.

Tekniska verken och Stockholm Vatten och Avfall m.fl. efterlyste i sina remissvar förslag på förändringar som tar sikte på avfallshierarkins övre nivåer. Tekniska verken föreslog vidare en utredning av förutsättningarna för att förebygga avfall genom exempelvis utvecklade pantsystem, ekodesignkrav och styrmedel för att främja reparationer. Stockholm Vatten och Avfall lyfte att lagstiftningen behöver styra mot att göra det svårare att sätta icke cirkulära produkter på marknaden för att förebygga uppkomsten av avfall. Avfall Sverige anförde att det saknas förslag om styrmedel och reglering som tydligare prioriterar de översta stegen i avfallshierarkin, förebyggande av avfall och främjande av återanvändning innan överlämnande till kommunen och pekade på att sådana åtgärder är avgörande för att minska avfallsmängderna och öka cirkulariteten för produkter och komponenter.

Det behöver även tillsättas en utredning som undersöker förutsättningarna för insamling av fraktioner av papper, plast, glas och metall som inte samtidigt är förpackningsavfall eller bygg- och rivningsavfall och som inte heller utgör grovavfall.

Mot bakgrund av det som anføres ovan bör regeringen genomföra en bred översyn och utveckling av hela avfallslagstiftningen i syfte att förebygga avfall, öka återanvändningen av produkter, minska avfallsmängderna och öka materialåtervinningen av avfallet. En sådan översyn bör genomföras utifrån en nollvision för avfall. Regeringen bör också återkomma med ett bredare förslag om en reviderad avfallslagstiftning som styr tydligare mot en ökad cirkulär ekonomi.

4. Behov av ytterligare förändringar av regelverket på avfallsområdet, punkt 4 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt avslår motion

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Näringslivet är motorn i den cirkulära omställningen. Propositionens förslag om att flytta ansvaret för vissa avfallsflöden från kommunerna till verksamheterna är ett steg i rätt riktning, men det är för begränsat. Den s.k. frivalsmodellen, där alla verksamheter som har vilja och förmåga ges möjlighet att själva ansvara för hanteringen av sitt avfall, bör genomföras fullt ut. Detta skulle minska det kommunala monopolet, främja konkurrens och innovation samt ge företag bättre förutsättningar att utveckla cirkulära affärsmodeller anpassade för deras specifika verksamheter. Regeringen bör därför återkomma med förslag om ett utökat frival.

Hanteringen av schaktmassor är vidare ett tydligt exempel på föråldrad lagstiftning som hindrar cirkularitet. Att klassificera rena schaktmassor som avfall leder till onödiga transporter, ökade kostnader och ett enormt resurslöseri. Propositionens förslag om ett undantag är positivt, men regeringen bör gå längre och utreda hur lagstiftningen kan moderniseras så att icke-förorenade massor per definition klassas som en resurs som kan återanvändas lokalt.

5. Tillsyn och illegal avfallshantering, punkt 5 (S)

av Åsa Westlund (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motionerna

2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3 och

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

För att komma åt de oseriösa aktörerna inom avfallshanteringen finns ett särskilt behov av tillräcklig tillsyn, inte minst när det gäller den uppsökande tillsynen. Tyvärr fungerar dagens tillsyn inte på ett effektivt och enhetligt sätt. Regeringen måste därför skärpa tillsynen och prioritera den uppsökande tillsynen för att komma åt den illegala avfallshanteringen.

6. Tillsyn och illegal avfallshantering, punkt 5 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4 och
avslår motionerna

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 4 och

2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

I promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249), som ligger till grund för propositionen, föreslogs att en kommuns generella ansvar för att utöva tillsyn över avfallshanteringen inom kommunen skulle tas bort. En majoritet av remissinstanserna var negativa till förslaget, och i propositionen har förslaget ändrats. Enligt förslaget i propositionen ska kommunerna inte utöva tillsyn över de skyldigheter som kommunerna har att utföra avfallshanterings tjänster åt kommunmedborgare och företag. Vidare ska regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om skyldigheten att kontrollera avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder. Det är en förbättring i jämförelse med förslaget i promemorian, men vissa kvarstående frågetecken behöver rätas ut när det gäller vad förändringen egentligen kommer att innebära.

Länsstyrelsen i Stockholms län har föreslagit att den kommunala tillsynen ska fortsätta att stärkas med bl.a. mer utvecklad central tillsynsvägledning för att effektivisera tillsynen inom avfallsområdet. Flera remissinstanser har även framhållit att de kommunala tillsynsmyndigheterna besitter ovärderlig lokal-kännedom och kunskap om kommunernas verksamheter, aktörer och geografiska förhållanden samt att denna kompetens är avgörande för att bedriva en effektiv tillsyn och inte bör underskattas.

Med anledning av det som anförs ovan finns det behov av en kraftsamling på tillsynsområdet som omfattar såväl ökad vägledning och samverkan som statlig finansiering med fokus på att förhindra illegal och miljöskadlig avfallshantering.

7. Tillsyn och illegal avfallshantering, punkt 5 (C)

av Stina Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3 och avslår motionerna

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 4 och

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att tillsynsansvaret för kommunernas avfallshantering ska flyttas från kommunerna. Detta kan leda till en mer enhetlig tillsyn men riskerar samtidigt att medföra att viktig lokalkännedom går förlorad. Som flera remissinstanser har påpekat är det tveksamt om länsstyrelserna har resurser och tillräcklig kunskap om de lokala förhållandena i landets alla 290 kommuner för att kunna bedriva en effektiv tillsyn. Regeringen bör därför utreda en alternativ modell som bättre balanserar behovet av enhetlighet med vikten av lokal kompetens. Detta kan exempelvis ske genom stärkt samverkan mellan kommuner eller en tydligare rollfördelning mellan länsstyrelserna och kommunerna.

8. Utvärdering och uppföljning, punkt 6 (S, V)

av Åsa Westlund (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Aida Birinxhiku (S) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motion

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Propositionen adresserar inte på ett tillräckligt sätt de tydliga risker som finns med förslaget om förändringar i ansvarsfördelningen mellan kommunerna och privata aktörer. Regeringen har föreslagit en avreglering som innebär att ansvaret för delar av det kommunala avfallet flyttas från kommunerna till avfallsproducenterna. Samtidigt föreslår regeringen att kommunerna ska ges ett andrahandsansvar under förutsättning att den som ger upphov till avfallet kan visa att det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen, att transportavstånden är orimligt långa eller att avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäligen avtalsvillkor.

Med en sådan ansvarsförändring kan det vara nödvändigt med ett kommunalt andrahandsansvar för att exempelvis mindre företag i glesbygd och på landsbygden ska kunna fortsätta att bedriva sin verksamhet. Att förändra ansvaret på det sätt som regeringen föreslår medför dock samtidigt flera risker.

För det första riskerar det att leda till en situation där avfallsföretag kan välja att endast erbjuda sina tjänster till kunder eller områden där det är lätt att tjäna pengar. Det kan exempelvis vara stora företag eller städer. Då kan privata aktörer ”plocka russinen ur kakan” medan kommunerna är kvar med de kunder som är mindre lönsamma, exempelvis på grund av långa avstånd. Detta kan i slutändan göra avfallshanteringen dyrare för hela kundkollektivet, eftersom kommunerna ändå måste bygga upp och anpassa sin verksamhet för att ta hand om de mer kostsamma kunderna.

För det andra ser vi med oro på att kommunerna tvingas att bära en betydande ekonomisk risk. Om ett företag som hanterar avfall plötsligt slutar att erbjuda sina tjänster måste kommunerna vara redo att rycka in med kort varsel. Antingen behöver de snabbt kunna ta över den avfallshantering som blir kvar eller så kan de snabbt behöva avveckla sin verksamhet om ett nytt företag ska ta över. I båda fallen innebär det en stor kostnad och osäkerhet.

För det tredje kan risken för avfallsbrottslighet öka till följd av den föreslagna ansvarsförändringen. När fler aktörer är inblandade och kontrollen blir svagare finns det större utrymme för oseriösa företag att hantera avfall på fel sätt, t.ex. genom illegal dumpning eller bristande sortering. Denna typ av brottslighet kan innebära stora skador på miljön. Exempelvis kan farliga ämnen spridas till våra vatten, marken förorenas eller avfall börja brinna och därmed öka spridningen av farliga ämnen.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen måste återkomma med en analys och utvärdering av riskerna kopplade till förslagen om andrahandsansvar för kommunerna och avregleringen av visst kommunalt avfall.

9. Utvärdering och uppföljning, punkt 6 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 3 och
avslår motion

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Det finns i dagsläget många exempel på fusk och bristfällig avfallshantering som orsakat stora problem. Det handlar exempelvis om förorenade massor som efter otillräckliga kontroller använts som marktäckning, och i vissa fall om rena miljökatastrofer såsom Think Pink-härvan. Flera myndigheter har tidigare konstaterat att tillsynen på avfallsområdet är otillräcklig, vilket kan leda till snedvriden konkurrens och i slutänden stor miljöproblematik. Den bristande tillsynen utnyttjas också ofta av aktörer med illegala avsikter.

Flera remissinstanser har pekat på att delar av förslagen i propositionen ökar risken för oseriösa aktörer och illegal avfallshantering. Det handlar bl.a. om förslagen om att detaljhandeln själv ska ansvara för sitt kommunala avfall samt hanteringen av förbrukat matfett. Flera remissinstanser har pekat på vikten av att stärka tillsynen. Med anledning av det som anförs ovan bör de lagändringar som föreslås i propositionen följas upp när det gäller deras påverkan på den illegala avfallshanteringen.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:108 Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396).

Följdmotionerna

2025/26:3906 av Åsa Westlund m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag till åtgärder som säkerställer att vi klarar målen för materialåtervinning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda hur det finansiella producentansvaret för verksamheters förpackningar och annat avfall skulle kunna förtydligas och skärpas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med en analys och utvärdering av riskerna med att avreglera visst kommunalt avfall, enligt propositionens förslag, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa miljötillsynen och prioritera den uppsökande tillsynen för att komma åt den illegala avfallshanteringen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3907 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ett utökat frival för verksamheters hantering av sitt kommunala avfall och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur lagstiftningen kan moderniseras ytterligare för att klassificera icke förorenade schaktmassor som en resurs snarare än avfall och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en alternativ modell för tillsyn på avfallsområdet som bättre balanserar nationell enhetlighet med lokal kompetens och lokala förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3909 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utifrån en nollvision för avfall göra en bred översyn och utveckling av hela avfallslagstiftningen i syfte att förebygga avfall, öka återanvändningen av produkter, minska avfallsmängderna och öka materialåtervinningen av avfallet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på ändrad avfallslagstiftning för att öka den cirkulära ekonomin och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de lagändringar som föreslås i propositionen bör följas upp när det gäller påverkan på illegal avfallshantering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka tillsynen på avfallsområdet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen avslår förslaget om att ändra nuvarande reglering med en definition av ursprunglig avfallsproducent.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken²

dels att 15 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 2 §, 9 kap. 6 e och 7 a §§, 21 kap. 1 §, 22 kap. 1, 1 b, 1 d, 1 f, 13 a, 25 d och 25 h §§, 24 kap. 5 och 13 §§, 26 kap. 3 §, 27 kap. 4–6 §§ och 29 kap. 4, 4 a, 8 och 9 §§ och rubriken närmast före 27 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851.

² Senaste lydelse av

15 kap. 1 § 2020:601	15 kap. 33 § 2016:782
15 kap. 2 § 2020:601	15 kap. 34 § 2022:1108
15 kap. 3 § 2020:601	15 kap. 35 § 2022:1100
15 kap. 4 § 2020:601	15 kap. 36 § 2016:782
15 kap. 5 § 2020:601	15 kap. 36 a § 2022:1100
15 kap. 5 a § 2020:601	15 kap. 36 b § 2022:1100
15 kap. 6 § 2020:601	15 kap. 36 c § 2022:1100
15 kap. 7 § 2016:782	15 kap. 37 § 2020:1174
15 kap. 8 § 2020:601	15 kap. 37 a § 2019:295
15 kap. 8 a § 2021:881	15 kap. 38 § 2016:782
15 kap. 9 § 2021:881	15 kap. 39 § 2016:782
15 kap. 9 a § 2020:601	15 kap. 40 § 2017:419
15 kap. 9 b § 2020:601	15 kap. 41 § 2016:782
15 kap. 9 c § 2020:601	15 kap. 42 § 2016:782
15 kap. 10 § 2020:601	15 kap. 43 § 2016:782
15 kap. 11 § 2019:1263	15 kap. 44 § 2017:955
15 kap. 11 a § 2020:601	15 kap. 45 § 2020:601
15 kap. 12 § 2021:881	15 kap. 46 § 2016:782
15 kap. 13 § 2021:881	rubriken till 15 kap. 2016:782
15 kap. 14 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 1 § 2016:782
15 kap. 15 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 9 a § 2020:601
15 kap. 16 § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 10 § 2016:782
15 kap. 16 a § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 11 § 2019:1263
15 kap. 16 b § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 11 a § 2020:601
15 kap. 17 § 2021:881	rubriken närmast före 15 kap. 12 § 2021:881
15 kap. 19 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 17 § 2016:782
15 kap. 20 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 20 § 2016:782
15 kap. 20 a § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 26 § 2016:782
15 kap. 21 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 27 § 2016:782
15 kap. 22 § 2022:1100	rubriken närmast före 15 kap. 30 § 2020:601
15 kap. 23 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 32 § 2016:782
15 kap. 24 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 34 § 2016:782
15 kap. 25 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 35 § 2016:782
15 kap. 26 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 36 a § 2022:1100
15 kap. 27 § 2016:784	rubriken närmast före 15 kap. 37 § 2016:782
15 kap. 28 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 38 § 2016:782
15 kap. 29 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 39 § 2017:419
15 kap. 30 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 41 § 2016:782
15 kap. 31 § 2020:601	rubriken närmast före 15 kap. 45 § 2016:782
15 kap. 32 § 2016:782	rubriken närmast före 15 kap. 46 § 2016:782.

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 15 kap., två nya paragrafer, 16 kap. 3 a § och 27 kap. 7 §, och närmast före 27 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §³

Bestämmelserna i denna balk om hushållning med mark- och vattenområden, tillstånd, anmälan och tillåtlighet ska i fråga om geologisk lagring av koldioxid tillämpas även på Sveriges kontinentalsockel utanför territorialgränsen.

Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 27 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Ytterligare bestämmelser om balkens tillämpning utanför territorialgränsen finns i 7 kap. 32 §, 10 kap. 18 a § och 15 kap. 40 § samt i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

9 kap.

6 e §⁴

Tillstånd till täkt får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet enligt 16 kap. 3 § för uppfyllandet av de villkor som ska gälla för tillståndet. Staten, kommuner, regioner och kommunalförbund behöver dock inte ställa säkerhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 36 a § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 15 kap. 59 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

7 a §⁵

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 11 §.

En verksamhet för behandling av avfall som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får tillåtas endast om det finns skäl att anta att den planerade behandlingen kommer att uppfylla kraven i 15 kap. 10 § *på hantering av avfall*.

³ Senaste lydelse 2019:494.

⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

⁵ Senaste lydelse 2019:1263.

15 kap. Avfall och förebyggande av avfall

Kapitlets syfte och tillämpningsområde

1 § I detta kapitel finns bestämmelser som syftar till att främja avfallsförebyggande åtgärder, resurseffektiv avfallshantering och annan hushållning med material och råvaror så att en cirkulär ekonomi med minskade avfallsmängder uppnås.

2 § Bestämmelserna i kapitlet avser

1. avfall och när avfall upphör att vara avfall,
2. hur avfall ska förebyggas och hanteras,
3. ansvar för hanteringen av avfall,
4. producentens och producentansvarsorganisationens ansvar,
5. förbud mot viss hantering av avfall,
6. avfallsplaner och avfallsförebyggande program,
7. ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering, och
8. ekonomisk säkerhet och andra kostnader.

3 § Detta kapitel och föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet ska inte tillämpas på icke-förorenade schaktmassor, om det är säkerställt att materialet kommer att användas

1. i sitt naturliga tillstånd,
2. för byggnads- eller anläggningsändamål,
3. på den plats där arbetena utfördes, och
4. på ett sätt som inte skadar eller innebär någon olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Ord och uttryck

4 § Med *avfall* avses i denna balk varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med, avser att göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med.

Ett ämne eller föremål som uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet ska anses vara en biprodukt i stället för avfall, om

1. det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas,
2. ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis,
3. ämnet eller föremålet har producerats som en integrerad del av produktionsprocessen, och
4. den användning som avses inte strider mot lag eller annan författning och inte leder till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa.

5 § I denna balk avses med

1. avfallsförebyggande åtgärder: åtgärder som vidtas innan ett ämne eller föremål har blivit avfall och som syftar till en minskning av
 - a) mängden avfall,
 - b) innehållet av farliga ämnen i material och produkter, eller

c) de negativa effekterna på människors hälsa och miljön som avfall kan ge upphov till,

2. avfallsinnehavare: en avfallsproducent eller en fysisk eller juridisk person som har avfall i sin besittning,

3. avfallsproducent: den som producerar avfall eller den som genom förbehandling, blandning eller andra förfaranden ändrar avfallets art eller sammansättning,

4. behandla avfall: återvinna eller bortskafter avfall,

5. bilskrotare: den som bedriver yrkesmässig verksamhet som syftar till att återvinna eller bortskafter uttjänta bilar,

6. bioavfall: biologiskt nedbrytbart

a) trädgårds- eller parkavfall,

b) livsmedels- eller köksavfall från hushåll, kontor, restauranger, grossister, matsalar, catering och detaljhandelslokaler, och

c) livsmedels- eller köksavfall från livsmedelsindustrin som är jämförbart med sådant avfall som avses i b,

7. bortskafter avfall: göra sig av med eller förbereda för att göra sig av med något som är avfall utan att återvinna det eller utan att lämna avfallet till någon som samlar in eller transporterar bort det,

8. bygg- och rivningsavfall: avfall från bygg- och rivningsarbeten,

9. deponera avfall: bortskafter avfall genom att lägga det på en deponi,

10. deponi: en upplagsplats för avfall som finns på eller i jorden, dock inte en plats där avfall

a) lastas om för att förbereda det för vidare transport till en annan plats där det ska behandlas,

b) lagras innan det återvinns, om lagringen görs under en kortare period än tre år, eller

c) lagras innan det bortskafter, om lagringen görs under en kortare period än ett år,

11. fastighetsinnehavare: den som äger en fastighet eller den som enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare,

12. förbereda avfall för återanvändning: kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling,

13. förbrukat kontorspapper: avfall som utgörs av kopieringspapper, blanketter, skrivblock och andra liknande produkter av papper,

14. förbrukat matfett: avfall som utgörs av frityrolja eller annat matfett, och som har producerats i samband med yrkesmässig beredning av livsmedel, dock inte fett från fettavskiljare,

15. handlare: den som yrkesmässigt köper eller säljer avfall, oavsett om den har avfallet i sin besittning,

16. hantera avfall: samla in, transportera, sortera, behandla eller ta någon annan fysisk befattning med avfall, eller vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att samla in, transportera, sortera, behandla avfall eller till att avfall byter ägare eller innehavare,

17. icke-förorenade schaktmassor: avfall som utgörs av icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material och som har producerats i samband med byggnads- eller anläggningsarbeten,

18. kommunalt avfall: avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, med undantag för

- a) avfall från tillverkning,
- b) avfall från jord- och skogsbruk,
- c) avfall från fiske,
- d) avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening,
- e) bygg- och rivningsavfall, och
- f) uttjänta bilar,

19. materialåtervinna avfall: uppbeta avfall till nya ämnen eller föremål som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial,

20. mäklare: den som yrkesmässigt förmedlar avfall för behandling, oavsett om den har avfallet i sin besittning eller inte,

21. producent: den som yrkesmässigt utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar eller överlåter produkter eller som för in produkter till Sverige,

22. producentansvarsorganisation: en juridisk person som förebygger eller hanterar avfall från producenters produkter,

23. returpapper: kommunalt avfall som utgörs av tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger, papper som tidningar trycks på och andra liknande produkter av papper,

24. samla in avfall: hämta eller ta emot avfall, om detta inte är en del av behandlingen av avfallet, eller sortera, lagra eller på något annat sätt ta befattning med avfall innan det transporteras vidare till den plats där behandlingen ska påbörjas, om åtgärden inte utförs av avfallsproducenten på den plats där avfallet uppkom,

25. system för utökat producentansvar för avfallshantering: ett system som innebär att producenter ansvarar ekonomiskt eller organisatoriskt för hanteringen av avfallsledet i en produkts livscykel,

26. trädgårds- och parkavfall: avfall från skötsel av trädgårdar eller parker som är biologiskt nedbrytbart och består av gräsklipp, löv, grenar och andra växtdelar,

27. uttjänt bil: en personbil, buss eller lastbil vars totalvikt inte överstiger 3 500 kilogram och som är avfall,

28. återanvändning: att en produkt eller en komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för, och

29. återvinna avfall: vidta en åtgärd som innebär att avfall kommer till nytta som ersättning för något annat material eller förbereds för en sådan nytta eller en åtgärd som innebär att avfall förbereds för återanvändning.

När avfall upphör att vara avfall

6 § Avfall som har genomgått ett förfarande för återvinning upphör att vara avfall, om

1. ämnet eller föremålet ska användas för ett visst ändamål,
2. det finns en marknad för eller efterfrågan på sådana ämnen eller föremål,
3. ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning, och
4. användningen av ämnet eller föremålet inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller miljön.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall.

8 § Den som för första gången släpper ut ett ämne eller föremål som har upphört att vara avfall på marknaden ska se till att ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag eller annan författning.

Om ett sådant ämne eller föremål används utan att ha släppts ut på marknaden, ska i stället den som för första gången använder ämnet eller föremålet se till att det uppfyller kraven.

Hur avfall ska förebyggas och hanteras

Avfallsförebyggande åtgärder

9 § I 2 kap. 5 § finns skyldigheter för alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd att vidta avfallsförebyggande åtgärder.

Hantering av avfall

10 § Den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Särskild hänsyn ska tas till

1. den risk som hanteringen kan innebära för skada på vatten, luft, mark, växter eller djur,
2. de olägenheter som hanteringen kan innebära genom buller eller lukt, och
3. den negativa påverkan som hanteringen kan ha på sådana särskilt skyddade områden som avses i 7 kap., på andra områden av särskild betydelse för miljön eller på landskapet i övrigt.

Avfallshierarkin vid valet av behandlingsmetod

11 § Den som är ansvarig för att avfall blir behandlat ska se till att avfallet

1. återvinns genom att det förbereds för återanvändning,
2. materialåtervinns, om det är lämpligare än 1,
3. återvinns på något annat sätt, om det är lämpligare än 1 och 2, eller
4. bortskaffas, om det är lämpligare än 1–3.

Vid valet av behandlingsmetod för avfallet ska den behandling som bäst skyddar människors hälsa och miljön som helhet anses som lämpligast, om behandlingen inte är orimlig.

Ansvar för hanteringen av avfall

Kommuners ansvar för hantering av avfall

12 § Varje kommun är ansvarig för all hantering av följande avfall inom kommunen:

1. kommunalt avfall,
2. avloppsfraktioner och filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för
 - a) hushållspillvatten, eller

b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten,

3. avfall från torrtoaletter och liknande lösningar, och

4. bygg- och rivningsavfall som inte har producerats i en yrkesmässig verksamhet.

Ansvar för all hantering gäller inte den sortering eller insamling som ska göras av avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren innan avfallet lämnas över till kommunen.

Ansvar enligt första stycket 1 gäller inte sådant kommunalt avfall som en avfallsproducent ansvarar för enligt 18 §.

13 § Kommunen ska transportera bort det avfall som avses i 12 § från den fastighet där avfallet har producerats, om

1. borttransport behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen,

2. fastighetsinnehavaren begär att kommunen ska transportera bort avfallet och det inte är oskäligt med hänsyn till omständigheterna, eller

3. det framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel.

När kommunen planerar och beslutar hur den ska ta sitt ansvar för avfallshanteringen ska kommunen ta hänsyn till de behov som finns för olika slag av bebyggelse.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag från kommunens ansvar enligt 12 och 13 §§ i fråga om avfall som ska samlas in eller behandlas av en producent eller en producentansvarsorganisation, och

2. skyldigheter för kommuner att vidta de åtgärder som krävs för att avfallshanteringen ska fungera när ansvaret för hanteringen är uppdelat mellan kommunen och en producent eller en producentansvarsorganisation.

15 § Regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kommunen ska ansvara för att annat avfall än sådant som avses i 12 eller 13 § behandlas och samlas in från den fastighet där avfallet produceras.

Föreskrifterna får endast avse

1. avfall som av hälso- eller miljöskäl behöver hanteras av kommunen, och

2. avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering och som av samordningsskäl bör hanteras tillsammans med sådant avfall som kommunen ansvarar för enligt 12 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 1.

Förbud för andra än kommunen att hantera visst avfall

16 § Om kommunen är ansvarig för hantering av avfall enligt detta kapitel, eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, får inte hanteringen utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar.

Om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får dock

1. en fastighetsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskaffa
 - a) bioavfall, eller
 - b) avfall från torrtoaletter eller liknande lösningar, eller
2. en nyttjanderättsinnehavare på fastigheten återvinna eller bortskaffa trädgårds- och parkavfall.

Avfallsproducenters och avfallsinnehavares ansvar för hantering av avfall

17 § Varje avfallsproducent är ansvarig för all hantering av det avfall som den har producerat. Varje avfallsinnehavare är ansvarig för all hantering av det avfall som den har i sin besittning.

Ansaret för avfallsproducenten och avfallsinnehavaren gäller inte, om

1. kommunen är ansvarig för avfallet enligt 12 eller 13 § eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 14 eller 15 §,
2. det för avfallet har införts ett system för utökat producentansvar för avfallshantering eller det annars framgår av lag eller annan författning att avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren inte är ansvarig, eller
3. avfallsinnehavaren endast transporterar avfall på uppdrag av någon annan.

18 § En avfallsproducent är ansvarig för all hantering av det kommunala avfall som har producerats i

1. en detaljhandel, med undantag för torghandel, eller
2. en yrkesmässig verksamhet, om avfallet består av
 - a) förbrukat matfett, eller
 - b) förbrukat kontorspapper och returpapper.

Första stycket 1 gäller inte för det avfall som omfattas av ett system för utökat producentansvar för avfallshantering.

Kommuners andrahandsansvar för avfall som ska hanteras av en avfallsproducent

19 § En avfallsproducent får begära att kommunen ska ansvara för all hantering av avfallsproducentens avfall som avses i 18 §. Kommunen ska godkänna en begäran om producenten kan visa att

1. det finns ett bristande utbud av tjänster för avfallshanteringen,
2. transportavstånden är orimligt långa, eller
3. avfallshanteringstjänsterna erbjuds med oskäligen avtalsvillkor.

Kommunens ansvar för att hantera avfallet ska vara tidsbegränsat och gälla för en period på fem år från den dag begäran godkänns.

Dispens från kommunens ansvar att hantera avfall

20 § Kommunen får, efter ansökan av någon annan än den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ge sökanden dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet kommer att göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

21 § Länsstyrelsen får, efter ansökan av den som bedriver en yrkesmässig verksamhet, ge verksamheten dispens från förbudet i 16 § första stycket att hantera det avfall som kommunen ansvarar för och som produceras i verksamheten, om avfallet kommer att

1. hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt, och

2. behandlas på ett sätt som ger en materialåtervinning eller annan återvinning som är åtminstone likvärdig med den kommunala behandlingen i berörda kommuner.

Om en ansökan avser kommunalt avfall, ska den avse allt sådant avfall. En ansökan ska avse avfallshantering i en kommun eller i flera kommuner inom ett län.

Första stycket gäller inte avfall som omfattas av ett system för utökad producentansvar för avfallshantering eller som produceras av hushåll.

22 § Den som har fått en dispens enligt 20 eller 21 § är ansvarig för all hantering av det avfall som dispensen avser.

Dispensen får förenas med villkor och ska begränsas i tiden.

Länsstyrelsen ska informera Naturvårdsverket och berörda kommuner om dispenser enligt 21 §.

23 § En dispens enligt 20 eller 21 § får återkallas om det inte längre finns förutsättningar för beslutet.

Handlares och mäklares ansvar

24 § Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ansvarar för all hantering av det avfall som de köper, säljer eller på något annat sätt förmedlar.

Transportörers ansvar

25 § Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 § i samband med transporten, och

2. transportera avfallet till den plats som uppdragsgivaren eller en myndighet har anvisat.

Om avfallet inte tas emot där, ska transportören lämna tillbaka avfallet. Den som har lämnat över avfallet är då skyldig att ta tillbaka det.

Vad ansvaret innebär

26 § Ansvaret för all hantering av avfall enligt 12, 17–19, 22 och 24 §§ innebär att den ansvarige ska

1. se till att avfallet hanteras i enlighet med 10 §,

2. se till att avfallshierarkin följs vid valet av behandlingsmetod, och

3. stå för kostnaderna för all hantering av avfallet.

Bestämmelser om att en kommun kan ta ut avgifter för sin avfallshantering finns i 27 kap. 4 §.

Krav på kontroll

27 § Den som ansvarar för att hantera avfall i en yrkesmässig verksamhet får endast lämna över avfallet till någon annan om det kontrollerats att den som tar emot avfallet har gjort de anmälningar eller har de tillstånd, godkännanden eller dispenser som krävs för hanteringen. Handlare och mäklare, som inte är avfallsinnehavare, ska i stället kontrollera den som avfallet säljs eller förmedlas till.

Kontrollen av om kravet är uppfyllt ska göras på ett sätt som skäligen kan begäras. En kontroll behöver inte göras om den som tar emot avfallet är en kommun eller den som kommunen har anlitat.

Om avfallet lämnas över till någon som yrkesmässigt transporterar avfall, ska både den som transporterar avfallet och den nya avfallsinnehavaren kontrolleras. Den som yrkesmässigt transporterar avfall på uppdrag av någon annan behöver inte göra en kontroll av den som tar emot avfallet.

När ansvaret för att hantera avfall upphör eller övergår till någon annan

28 § Ansvaret för att hantera avfall upphör när avfallet är fullständigt behandlat och alla nödvändiga förfaranden har vidtagits så att

1. avfallet har upphört att vara avfall enligt 6 §, eller
2. inget avfall återstår.

29 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om när avfallet är fullständigt behandlat och vilka nödvändiga förfaranden som ska ha vidtagits för att ansvaret för att hantera avfallet ska upphöra.

30 § Ansvaret för att hantera avfall övergår till en ny avfallsinnehavare, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallet har lämnats över. Detta gäller dock inte om något annat har föreskrivits i lag eller annan författning.

Om en avfallsproducent eller annan avfallsinnehavare anlitar en transportör för att transportera avfallet, övergår ansvaret först när avfallet lämnas över till den nya avfallsinnehavaren. Om den nya avfallsinnehavaren anlitar en transportör, går ansvaret över till den nya avfallsinnehavaren när transportören har hämtat avfallet.

Om ingen kontroll enligt 27 § har gjorts, ansvarar både den nya och den föregående avfallsinnehavaren för avfallet.

31 § Ansvaret för sådana handlare och mäklare som inte är avfallsinnehavare att hantera avfall övergår till den avfallsinnehavare som handlaren eller mäklaren har sålt eller förmedlat avfallet till, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och avfallsinnehavaren har fått avfallet i sin besittning. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både avfallsinnehavaren och handlaren eller mäklaren.

Om en sådan handlare eller mäklare, som inte är avfallsinnehavare, förmedlar eller säljer avfallet till en annan handlare eller mäklare, som inte heller är avfallsinnehavare, övergår ansvaret till den nya handlaren eller mäklaren, om en kontroll enligt 27 § har gjorts och försäljningen eller förmedlingen är slutförd. Om ingen kontroll har gjorts, ansvarar både den

nya handlaren eller mäklaren och den föregående handlaren eller mäklaren.

Producentens och producentansvarsorganisationens ansvar

32 § För att införa system för utökat producentansvar för avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att avfall hanteras i enlighet med 10 § och på ett sätt som möjliggör en lämplig behandling enligt 11 §,

2. betala avgifter för att täcka det allmännas kostnader för hantering av avfall från nedskräpning och information om nedskräpning, eller på något annat sätt ansvara ekonomiskt för avfallshantering och information om hanteringen,

3. inrätta ett system för egenkontroll för att säkerställa att skyldigheter enligt denna balk, föreskrifter som är meddelade med stöd av balken och skyldigheter som följer av EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde följs, och

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av avfall.

Föreskrifterna får endast avse avfall som utgörs av den typ av produkter som producenterna utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar, överlåter eller för in till Sverige. Föreskrifter som avser sådant avfall, inklusive avfall som utgörs av produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige, får endast avse den del av avfallet som motsvarar producentens andel av marknaden för nya produkter av sådan typ eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

33 § För att främja avfallsförebyggande åtgärder eller en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att

1. se till att produkter är märkta,

2. lämna information och uppgifter om vilka ämnen och material som en produkt innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden,

3. se till att produkter har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet,

4. vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter, och

5. vidta andra avfallsförebyggande åtgärder än de som avses i 1–4.

Föreskrifter om skyldigheter för en producent att vidta åtgärder som möjliggör en effektiv insamling av använda produkter som producenten inte utvecklat, tillverkat, bearbetat, behandlat, överlåtit eller fört in till Sverige får endast avse den del av marknaden som motsvarar producentens andel av marknaden för sådana produkter eller som på något annat sätt står i rimlig proportion till producentens verksamhet.

34 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för producenter att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation,
2. förbud att yrkesmässigt överlåta eller saluföra produkter om produktens producent inte tillhandahåller eller har anlitat en producentansvarsorganisation,
3. tillstånd, godkännande eller anmälan för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation,
4. kriterier för hur ersättning som en producentansvarsorganisation tar ut från producenterna ska bestämmas,
5. skyldighet för en producentansvarsorganisation att fullgöra sådana skyldigheter som kan föreskrivas för producenter enligt 32 och 33 §§,
6. skyldighet för en producentansvarsorganisation att hantera mer avfall än vad som motsvarar organisationens marknadsandel, under förutsättning att hanteringen avser avfall som producentansvarsorganisationen har rätt att få ersättning för, och
7. att de intäkter som en producentansvarsorganisation för förpackningar har, får användas endast för verksamhet som har samband med organisationens skyldigheter enligt 5 och 6 eller för att göra en utbetalning till de producenter som har anlitat organisationen.

35 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för en producent att utse någon som ska fullgöra skyldigheter som producenten har i ett annat medlemsland i Europeiska unionen, och
2. att det som gäller för en producent enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 32, 33 eller 34 § också ska gälla den som på en producents uppdrag fullgör producentens skyldigheter.

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som driver eller avser att driva ett yrkesmässigt system för återanvändning av förpackningar ska anmäla det.

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som är etablerad i Sverige och yrkesmässigt förmedlar distansförsäljning av produkter som omfattas av ett system för utökat producentansvar till slutanvändare i Sverige

1. ska vara skyldig att registrera sig, och
2. endast får förmedla distansförsäljning från säljare som har uppfyllt skyldigheten att tillhandahålla eller anlita en producentansvarsorganisation.

38 § Om flera producentansvarsorganisationer för förpackningar har godkänts, men endast en av organisationerna ska ansvara för insamling av förpackningsavfall från verksamheter och för information om avfallshanteringen, ska de andra producentansvarsorganisationerna betala skälig ersättning till den ansvariga organisationen för dess kostnader. Ersättningens storlek ska för varje ersättningsskyldig organisation beräknas på grundval av organisationens marknadsandel.

Den myndighet som regeringen bestämmer får besluta hur stor en producentansvarsorganisations marknadsandel ska anses vara.

Förbud mot viss hantering av avfall

Förbud mot nedskräpning

39 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till.

Förbud mot dumpning och förbränning till havs

40 § Avfall får inte dumpas eller förbrännas inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. På och över det fria havet får avfall inte heller dumpas från eller förbrännas på svenska fartyg eller luftfartyg. Avfall som är avsett att dumpas i eller förbrännas på det fria havet får inte föras ut ur landet eller den ekonomiska zonen.

Det som anges i första stycket om dumpning gäller inte sådana utsläpp av skadliga ämnen från fartyg som regleras i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg eller sådana utsläpp av sediment från fartyg som regleras i barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

41 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket för geologisk lagring av koldioxid.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet mot dumpning i 40 § första stycket, om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Den som har gett en dispens enligt första stycket får

1. förelägga den som har fått dispensen att avhjälpa en olägenhet som uppkommer genom dumpningen, om olägenheten inte förutsågs när dispensen gavs, och

2. återkalla dispensen, om ett villkor eller en föreskrift som gäller för dumpningen inte följs eller om en olägenhet som avses med ett föreläggande enligt 1 inte avhjälpes.

Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program

43 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program.

44 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program ska innehålla och att myndigheter, kommuner eller andra berörda ska lämna de uppgifter som behövs för att ta fram den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet.

Kommunal avfallsplan och kommunala avfallsföreskrifter

45 § I varje kommun ska det finnas en aktuell kommunal avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige. Planen får samordnas med andra kommunala planer som tas fram inom miljö- och klimatområdet.

Kommunfullmäktige ska minst vart sjätte år pröva om avfallsplanen är aktuell med hänsyn till kommunens ansvar som följer av detta kapitel och de föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet. Vid behov ska kommunen uppdatera planen.

En kopia av den beslutade avfallsplanen ska skickas till tillsynsmyndigheten.

46 § Avfallsplanen ska innehålla

1. en analys av behovet av avfallshantering,
2. en redogörelse för hur kommunen planerar att möta behoven av insamling och behandling av det avfall som kommunen ansvarar för, och
3. en redovisning av kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet.

47 § I varje kommun ska det finnas avfallsföreskrifter. Föreskrifterna ska antas av kommunfullmäktige.

48 § Innan kommunen antar en kommunal avfallsplan eller avfallsföreskrifter ska kommunen

1. på lämpligt sätt och i skälig omfattning ge de fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse av avfallsplanen eller avfallsföreskrifterna tillfälle att lämna synpunkter, och
2. låta ett förslag till avfallsplan eller en avfallsföreskrift granskas under minst fyra veckor.

En kommun behöver inte låta en ändring i en avfallsplan eller avfallsföreskrifter granskas, om planen eller föreskrifterna har meddelats med stöd av detta kapitel och om ändringen endast berör ett fåtal fastighetsinnehavare eller annars är av mindre betydelse.

Kommunen ska före granskningstidens början informera på sin webbplats att förslagen finns tillgängliga för granskning. Informationen ska innehålla uppgifter om

1. förslagets huvudsakliga innebörd,
2. var förslaget hålls tillgängligt för granskning, och
3. inom vilken tid och till vem som synpunkter ska lämnas.

Ytterligare föreskrifter om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering

49 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter

1. om hur avfall ska hanteras som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, och
2. om att det krävs en anmälan till den myndighet som regeringen bestämmer eller till kommunen för att få hantera avfall med stöd av 16 § andra stycket.

50 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner att lämna information om

1. avfallsförebyggande åtgärder,
2. hantering av avfall, och
3. innehållet i de kommunala avfallsplanerna.

51 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

1. avfall, om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och
2. avfallsförebyggande åtgärder som har särskild betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön.

52 § Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. anordningar för hantering av avfall,
2. skyldighet att informera om avfallsförebyggande åtgärder och hantering av avfall, och
3. skyldighet att kontrollera, dokumentera och lämna uppgifter om avfall, avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

53 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det krävs tillstånd, godkännande, anmälan eller registrering för att yrkesmässigt få hantera avfall.

54 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som yrkesmässigt bedriver en verksamhet som syftar till att genom demontering, sortering eller på något annat sätt förbehandla avfall som utgörs av elektrisk eller elektronisk utrustning, ska ha personal eller kvalitetssystem som har certifierats av ett organ som ackrediterats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll.

Föreskrifterna får endast avse åtgärder som krävs av återanvändnings- eller återvinningsskäl eller av hälso- eller miljöskäl.

55 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att bilskrotare ska vara auktoriserade och om villkoren för att de ska bli auktoriserade,
2. skyldighet för den som har förvärvat en uttjänt bil för skrotning att utfärda ett bevis om att bilen har mottagits för detta syfte (mottagningsbevis) och se till att bilen blir omhändertagen av en auktoriserad bilskrotare,
3. skyldighet för bilskrotare att lämna uppgifter om återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden som rör de uttjänta bilar som bilskrotaren har hanterat,

4. skyldighet för auktoriserade bilskrotare att utfärda ett intyg om att åtgärder har vidtagits för en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av en uttjänt bil (skrotningsintyg), och
5. utfärdandet av mottagningsbevis och skrotningsintyg.

56 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet meddela särskilda föreskrifter som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Ekonomisk säkerhet och andra kostnader

Kostnader för deponering av avfall

57 § Den som bedriver en verksamhet som omfattar deponering av avfall ska ta betalt för samtliga kostnader som rör avfallsdeponin. I kostnadsberäkningen ska alla kostnader för att inrätta och driva deponin ingå och, så långt det är möjligt, alla kostnader som är nödvändiga för att fullgöra de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamheten.

Säkerhet vid deponering

58 § Ett tillstånd till en verksamhet som omfattar deponering av avfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Kravet på säkerhet gäller inte de delar av verksamheten som omfattas av kravet i 59 § på säkerhet vid utvinningsverksamhet.

Säkerhet vid utvinningsverksamhet

59 § Ett tillstånd enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till en verksamhet som omfattas av krav på att ha en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten.

Säkerhet vid geologisk lagring av koldioxid

60 § Ett tillstånd till geologisk lagring av koldioxid får ges endast om tillståndet förenas med en skyldighet att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten enligt denna balk, lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och de föreskrifter och tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av dessa lagar, eller villkor om att verksamhetsutövaren ska vidta någon annan lämplig åtgärd som säkerställer fullgörandet av skyldigheterna.

Undantag för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

61 § Kraven på säkerhet i 58–60 §§ gäller inte staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.

Ett tillstånd som omfattas av undantag från krav på säkerhet får endast överlåtas till en verksamhetsutövare som inte är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund om

1. tillståndet förenas med en skyldighet för den nya verksamhetsutövaren att ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för verksamheten, och
2. tillståndsmyndigheten godtar den ställda säkerheten.

Godtagande av säkerhet

62 § En säkerhet enligt 58–60 §§ och 61 § andra stycket ska godtas av tillståndsmyndigheten om den, ensam eller tillsammans med andra säkerheter, visas vara betryggande för sitt ändamål.

Tillståndsmyndigheten får medge att säkerheten ställs efter hand enligt en plan som innebär att säkerheten vid varje tidpunkt tillgodoser det aktuella behovet.

Rätt att meddela föreskrifter

63 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om säkerheter enligt 59 §. Sådana föreskrifter får avse

1. hur säkerhetens storlek ska beräknas och vad underlaget för beräkningen av säkerhetens storlek ska innehålla, och
2. när och hur en säkerhet får tas i anspråk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet enligt 59 eller 60 § ska kunna godtas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

3 a §

En säkerhet som ställs enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte något annat anges i lag eller förordning.

Säkerheten får tas i anspråk av den myndighet den har ställts till.

21 kap.

1 §⁶

Mark- och miljöödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 1 a § första stycket,

⁶ Senaste lydelse 2022:1100.

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka ska prövas av länsstyrelsen och säkerhetsklassificering av dammar,

3. markavvattningar som enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av en lantmäterimyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt föreskrivits,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap., talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 § samt grupptalan enligt 32 kap. 13 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömmande av vite enligt ett föreläggande som har förenats med vite med stöd av balken, efter särskild ansökan av den myndighet som har beslutat vitesföreläggandet eller, om vitesföreläggandet har beslutats i förfarandet, med tillämpning av 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten,

9. kostnadsansvar för fastighetsägare enligt 10 kap. 9 §,

10. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

11. fördelning av kostnader för utbyte av information enligt det som följer av artikel 62.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

12. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artikel 63.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, och

13. ersättningsansvar enligt 15 kap. 16 b § första stycket för godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar. 13. ersättningsansvar enligt 15 kap. 38 § första stycket för godkända producentansvarsorganisationer för förpackningar.

Mark- och miljödomstol prövar, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande enligt 19 kap. 1 § tredje stycket, länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att mark- och miljödomstol efter överklagande prövar Kronofogdemyndighetens beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

22 kap.1 §⁷

En ansökan i ett ansökningsmål ska vara skriftlig. Den ska innehålla

1. ritningar och tekniska beskrivningar med uppgifter om förhållandena på platsen, om produktionsmängd eller liknande, om användningen av råvaror, andra insatsvaror och ämnen och om energianvändning,

2. uppgifter om utsläppskällor, om arten och mängden av alla förutsebara utsläpp och om förslag till de åtgärder som kan behövas dels för att förebygga uppkomsten av avfall, dels för att förbereda för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av det avfall som anläggningen ger upphov till,

3. en miljökonsekvensbeskrivning eller ett förenklat underlag när det krävs enligt 6 kap.,

4. förslag till skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått samt de övriga uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. följs,

5. förslag till övervakning och kontroll av verksamheten,

6. det handlingsprogram och den säkerhetsrapport som krävs enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, om den verksamhet eller åtgärd som målet avser omfattas av den lagen,

7. en statusrapport när det krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 21 § första stycket 5,

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §, och

8. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 51 §, och

9. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–8.

1 b §⁸

En ansökan om tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, utöver det som anges i 1 §, innehålla

1. uppgift om vem som driver eller avser att driva lagringsverksamheten,

2. en beskrivning av verksamhetsutövarens tekniska kompetens och handlingar som styrker kompetensen,

3. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper, lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet,

4. uppgift om den totala mängd koldioxid som ska lagras,

5. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,

6. uppgift om sammansättningen av den koldioxidström som ska tillföras lagringsplatsen (injekteras),

7. uppgifter om injektionstakt och injektionstryck,

8. en beskrivning av den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,

⁷ Senaste lydelse 2024:963.

⁸ Senaste lydelse 2017:955.

9. en bedömning av den förväntade lagringssäkerheten,
10. uppgifter som visar att den finansiella säkerhet som krävs enligt 15 kap. 37 § kommer att vara giltig och i kraft innan koldioxid tillförs lagringsplatsen,
11. ett förslag till en plan för övervakning av lagringsplatsen,
12. ett förslag till en plan för underhåll efter det att lagringsplatsen har stängts för ytterligare tillförsel av koldioxid, och
13. ett förslag till en plan för åtgärder som behövs för att avhjälpa risker för koldioxidutsläpp.
10. uppgifter som visar att den säkerhet som krävs enligt 15 kap. 60 § kommer att vara giltig och i kraft innan koldioxid tillförs lagringsplatsen,

1 d §⁹

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten, och
2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §.
2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall, när en sådan plan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 51 §.

Om ansökan avser en omprövning enligt 24 kap. 13 a § ska den också innehålla en redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

1 f §¹⁰

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 35, 36 a eller 37 § ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

En ansökan om tillstånd till en verksamhet som omfattas av krav på säkerhet enligt 9 kap. 6 e § eller 15 kap. 58, 59 eller 60 §, och en ansökan om villkor om säkerhet enligt 24 kap. 13 § 3, ska innehålla en beräkning av vilket belopp säkerheten bör uppgå till och ett underlag för denna beräkning.

13 a §¹¹

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning, bearbetning eller anrikning där en säkerhet ska ställas enligt 15 kap. 59 § ska mark- och miljödomstolen hämta in ett

⁹ Senaste lydelse 2024:963.

¹⁰ Senaste lydelse 2022:1100.

¹¹ Senaste lydelse 2022:1100.

yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 36 b § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

yttrande från Riksgäldskontoret i fråga om beräkningen av storleken på säkerheten.

Före prövningen av om säkerheten ska godtas enligt 15 kap. 62 § ska ett yttrande i fråga om godtagandet hämtas in från Riksgäldskontoret.

25 d §¹²

En dom som omfattar tillstånd till geologisk lagring av koldioxid ska, i stället för det som sägs i 25 a och 25 c §§, dessutom alltid innehålla

1. en beskrivning av den geologiska formationens egenskaper,
2. villkor om den exakta lokaliseringen och avgränsningen av
 - a) lagringsplatsen och det område runt lagringsplatsen som med hänsyn till de geologiska förhållandena har betydelse för lagringens integritet och säkerhet, och
 - b) den anläggning som ska användas för att tillföra koldioxid till lagringsplatsen,
3. villkor om lagringsplatsens hydrauliska egenskaper,
4. villkor om den totala mängd koldioxid som får lagras,
5. villkor om gränser för reservoartrycket,
6. en beskrivning av varifrån den koldioxid som ska tillföras lagringsplatsen kommer och hur den ska transporteras till lagringsplatsen,
7. villkor om sammansättningen av den koldioxidström som får tillföras lagringsplatsen (injekteras) och om kontroll av koldioxidströmmen,
8. villkor om högsta tillåtna injekteringstakt och injekteringstryck,
9. villkor om övervakning enligt en särskild övervakningsplan och om åtgärder enligt en särskild plan för avhjälpande av risker för koldioxidutsläpp samt om att planerna ska följas,
10. villkor om att verksamhetsutövaren ska förvissa sig om att den som är sysselsatt i verksamheten har den kompetens och utbildning som behövs,
11. villkor om vad som ska gälla i samband med att lagringsplatsen stängs för fortsatt tillförsel av koldioxid och om underhåll efter stängningen enligt en särskild plan,
12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 37 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,
12. villkor om att den säkerhet som krävs för verksamheten enligt 15 kap. 60 § fortlöpande ska vara giltig och i kraft,
13. upplysningar om
 - a) de krav på uppdatering av övervakningsplanen som kan följa av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk,
 - b) kravet på miljörapport i 26 kap. 20 § och andra föreskrifter med krav på rapportering avseende geologisk lagring av koldioxid som har meddelats med stöd av denna balk,
 - c) de bestämmelser om omprövning och återkallelse av tillstånd som finns i denna balk, och

¹² Senaste lydelse 2016:782.

d) de krav på underrättelse till tillsynsmyndigheten i händelse av läckage av koldioxid eller betydande störningar som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk, och

14. skälen för avvikelser från synpunkter som Europeiska kommissionen har lämnat i samband med regeringens tillåtlighetsprövning.

25 h §¹³

En dom som omfattar tillstånd att driva verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall ska dessutom alltid innehålla

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 36 a § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 36 a § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

3. de villkor som behövs för att minimera verksamhetens påverkan på omgivningen vid oförutsedda avbrott i verksamheten.

1. villkor om det belopp som säkerheten enligt 15 kap. 59 § ska uppgå till,

2. villkor om att den säkerhet som ska ställas enligt 15 kap. 59 § ska godtas innan den verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall påbörjas och att säkerheten därefter fortlöpande ska vara betryggande, och

24 kap.

5 §¹⁴

I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, från det tillståndsbeslutet fick laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm inte följs,

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

¹³ Senaste lydelse 2022:1100.

¹⁴ Senaste lydelse 2022:1100.

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 35, 36 a eller 37 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 58, 59 eller 60 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

I fall som avses i första stycket 5 får tillståndsmyndigheten också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

13 §¹⁵

Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten besluta att

1. upphäva ett tillstånd till en miljöfarlig verksamhet, om verksamheten har anmälts till tillsynsmyndigheten och

a) tillståndsplikten för verksamheten har upphört, eller

b) verksamheten slutligt har upphört, *eller*

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättnings belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

b) verksamheten slutligt har upphört,

2. ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättnings belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs, *eller*

3. förena ett tillstånd med villkor om att säkerhet ska ställas, om det krävs för att verksamheten ska få överlätas.

¹⁵ Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2018:1407.

26 kap.3 §¹⁶

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över

1. miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och

2. avfallshanteringen enligt 15 kap. med undantag för sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12, 13 och 19 §§ och föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

27 kap.**Renhållningsavgift****Avfallsavgift**4 §¹⁷

Kommunen får meddela föreskrifter om att *avgift* ska betalas för

1. *insamling, transport och behandling av avfall som enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,*

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att *informera hushåll och verksamhetsutövare* som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § om

Kommunen får meddela föreskrifter om att *en avfallsavgift* ska betalas för

1. *avfallshantering som kommunen är ansvarig för enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken och som utförs av kommunen eller den som kommunen anlitar,*

2. åtgärder som kommunen vidtar i syfte att *lämna information om avfallsförebyggande åtgärder och avfallshantering till hushåll och verksamhetsutövare* som

¹⁶ Senaste lydelse 2017:782.

¹⁷ Senaste lydelse 2021:881.

avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för *enligt 15 kap. 20 §.*

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *utför renhållningen.*

Särskilda bestämmelser om avgift för hantering av avfall från fartyg finns i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

producerar avfall som kommunen ansvarar för, och

3. åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för.

Avgiften ska efter beslut av kommunen betalas till kommunen eller till den som *kommunen har anlitat för avfallshanteringen.*

5 §¹⁸

En *avgift som avses i 4 § första stycket* ska vara årlig eller på annat sätt periodisk. Om avgiften avser *insamling, transport och behandling* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas särskilt för varje tillfälle.

En *avfallsavgift* ska vara årlig eller på *något* annat sätt periodisk. Om avgiften *däremot* avser *avfallshantering* vid enstaka tillfällen, får kommunen besluta att avgiften ska betalas för varje tillfälle.

Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin främjas.

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för *avfallshantering samt* nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader *för renhållningen.* Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *renhållning* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producerer eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av. *Avgiften får tas ut på ett sådant sätt*

Den avgift som avses i 4 § första stycket 1 ska bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för den infrastruktur som behövs för *avfallshanteringen och* nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader. Från dessa kostnader ska kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än *avfallshantering* räknas av. Även ersättning för avfallshantering som producerer eller producentansvarsorganisationer betalar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk ska räknas av.

¹⁸ Senaste lydelse 2022:1100.

att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshandling främjas.

Avtalar kommunen med någon annan att utföra renhållningen, får avtalet läggas till grund för beräkning av avgiften, om kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

Ett avtal som kommunen har ingått och som innebär att någon annan ska utföra avfallshandlingen får läggas till grund för beräkning av avgiften, om det inte leder till att kostnaden blir väsentligt högre än om kommunen själv utför avfallshandlingen.

6 §

Avgift enligt 4 § första stycket skall betalas enligt den taxa som kommunfullmäktige antar.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas när taxan i övrigt saknar tillämplig bestämmelse om avgift. De grunder som anges i 5 § skall då beaktas.

Taxan skall innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas.

Avfallsavgifterna ska framgå av en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.

Om det inte är möjligt att fastställa avgiften för viss hantering av avfall i taxan, ska det framgå hur avgiften kommer att bestämmas. De grunder som anges i 5 § ska då beaktas.

Av taxan ska det framgå vem som är avgiftsskyldig och hur och till vem avgiften ska betalas.

Särredovisning

7 §¹⁹

En kommun ska i fråga om sitt ansvar för avfallshandling enligt 15 kap. och de föreskrifter som har meddelats med stöd av det kapitlet se till

1. att verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet,

2. att det framgår av redovisningen om och hur avgifter har tagits ut för att främja avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan

¹⁹ Tidigare 27 kap. 7 § upphävd genom 2021:881.

miljöanpassad avfallshantering enligt avfallshierarkin,

3. att det framgår av redovisningen vilka kostnader kommunen har för avfall som omfattas av producentansvar,

4. att det framgår av redovisningen vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer, och

5. att redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.

29 kap.

4 §²⁰

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

²⁰ Senaste lydelse 2021:881.

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 34 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektrisk och elektronisk utrustning, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller 2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöskatt.

4 a §²¹

För otillåten avfallstransport döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 17 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

1. transporterar avfall utan tillstånd och därigenom bryter mot föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 53 § om tillstånd för yrkesmässig transport av avfall,

2. inom Europeiska unionen transporterar avfall utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot

²¹ Senaste lydelse 2019:496.

artiklarna 4 och 9.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall,

3. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå från Europeiska unionen

a) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen i strid mot ett exportförbud i någon av artiklarna 34, 36, 39, 40.1 och 40.2 i förordning (EG) nr 1013/2006,

b) till ett land utanför Europeiska unionen utan ett skriftligt godkännande som krävs enligt artikel 35.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

c) till ett land som omfattas av förfaranderegler i artikel 37 i förordning (EG) nr 1013/2006 i strid mot ett förbud eller utan en skriftlig förhandsanmälan som krävs enligt artikel 37.2 andra stycket eller 37.5 i den förordningen eller enligt artikel 1 i kommissionens förordning (EG) nr 1418/2007 av den 29 november 2007 om export för återvinning av visst avfall som förtecknas i bilaga III eller IIIA till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 till vissa länder som inte omfattas av OECD-beslutet om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall,

d) till ett land som omfattas av förfaranderegler i artikel 38 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan ett godkännande som krävs enligt artikel 38.4 a,

e) till ett land utanför Europeiska unionen utan att avfallet är avsett att bortscaffas eller återvinnas i en anläggning enligt de bestämmelser som gäller i mottagarlandet på det sätt som följer av någon av artiklarna 35.5, 37.4 och 38.6 i förordning (EG) nr 1013/2006, eller

f) till ett land eller territorium utanför Europeiska unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artikel 40.3 jämförd med artiklarna 4 och 9.6 i förordning (EG) nr 1013/2006,

4. anordnar eller genomför en transport av avfall som är avsedd att gå mellan länder utanför Europeiska unionen men genom ett land i unionen utan en skriftlig förhandsanmälan och ett godkännande som krävs enligt artiklarna 47 och 48 jämförda med artiklarna 4, 9.6, 42 och 44 i förordning (EG) nr 1013/2006,

5. till Europeiska unionen importerar avfall för bortscaffande i strid mot importförbudet i artikel 41 i förordning (EG) nr 1013/2006,

6. till Europeiska unionen importerar avfall för bortscaffande utan att ha ett skriftligt godkännande och därigenom bryter mot artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

7. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning i strid mot importförbudet i artikel 43 i förordning (EG) nr 1013/2006,

8. till Europeiska unionen importerar avfall för återvinning utan att ha ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 44.4 a eller 45 jämförd med artikel 42.4 a i förordning (EG) nr 1013/2006,

9. till Europeiska unionen importerar avfall från ett sådant utomeuropeiskt land eller territorium som avses i artikel 46 i förordning (EG) nr 1013/2006 utan en skriftlig förhandsanmälan och utan ett godkännande och därigenom bryter mot artikel 46.1 jämförd med artiklarna 4 och 9.6, eller

10. blandar avfall under transport i strid med artikel 19 i förordning (EG) nr 1013/2006.

Till ansvar enligt första stycket 2, 3 b–d och 3 f, 4, 6, 8 och 9 döms också om det för transporten av avfall finns

1. en skriftlig förhandsanmälan som innehåller en oriktig uppgift av betydelse från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt, eller

2. ett godkännande som *föran-* 2. ett godkännande som *baserats*
lets av att någon lämnat en oriktig *på* att någon lämnat en oriktig
uppgift som från miljö- eller hälso- uppgift som från miljö- eller hälso-
skyddssynpunkt har haft betydelse skyddssynpunkt har haft betydelse
för godkännandet. för godkännandet.

Om brottet är grovt, döms för grov otillåten avfallstransport till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen utgjort ett led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller medfört eller kunnat medföra skador av stor omfattning eller allvarlig art.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

8 §²²

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift för totalförsvaret som har meddelats med stöd av 1 kap. 5 §, om en överträdelse av den lagbestämmelse från vilken avvikelserna har föreskrivits är straffbelagd,

2. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått inom ett miljöskyddsområde, som regeringen har meddelat med stöd av 7 kap. 20 §,

3. bryter mot en föreskrift eller ett beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten m.m. som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 4 §,

4. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid miljöfarlig verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 5 §,

5. i ett miljöriskområde som avses i 10 kap. 17 § vidtar en åtgärd som ökar belastningen av föroreningar i eller omkring området, annars försämrar den miljömässiga situationen eller försvårar avhjälpandeåtgärder,

6. bryter mot den skyldighet att underhålla en vattenanläggning som följer av 11 kap. 17 § första stycket, 20 § första stycket eller 21 § första stycket,

7. bryter mot ett förbud till skydd för naturmiljön enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket,

8. bryter mot bestämmelsen i 13 kap. 8 § om utredning innan en genteknisk verksamhet påbörjas eller mot en föreskrift om utredningen som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 9 §,

9. bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått vid genteknisk verksamhet som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

10. bryter mot skyldigheten att upprätta en kemikaliesäkerhetsrapport enligt vad som krävs i artiklarna 37.4 och 39.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

11. bryter mot skyldigheten att förse Europeiska kemikaliemyndigheten med information enligt vad som krävs i artiklarna 38, 39.2 och 66.1 i förordning (EG) nr 1907/2006,

²² Senaste lydelse 2016:783.

12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall enligt 15 kap. 27 §,

12. bryter mot förbudet mot dumpning eller förbränning av avfall i 15 kap. 40 §,

13. bryter mot ett förbud mot fiske som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av 28 kap. 13 §, eller

14. bryter mot artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 511/2014 av den 16 april 2014 om åtgärder för användarnas efterlevnad i Nagoyaprotokollet om tillträde till och rimlig och rättvis fördelning av vinster från utnyttjande av genetiska resurser i unionen genom att inte följa ömsesidigt överenskomna villkor eller söka efter, bevara eller överföra information i enlighet med det som anges i artikeln i fråga om en genetisk resurs eller traditionell kunskap som avses i förordningen eller en traditionell kunskap som avses i 8 kap. 5 § andra stycket.

För försök till brott som avses i första stycket 12 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller 9 § första stycket 5.

9 §²³

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot bestämmelsen i artikel 6.3 i förordning (EG) nr 338/97 om skyldighet att i en ansökan lämna uppgift om tidigare beslut om avslag,

2. bryter mot en föreskrift eller ett beslut i ett enskilt fall om tomgångskörning eller gatumusik som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 9 kap. 12 §,

3. bryter mot en föreskrift om skötsel av jordbruksmark som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 8 §,

4. bryter mot en föreskrift om hantering av gödsel som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 10 §,

5. vid en sådan odling av genetiskt modifierade organismer som omfattas av ett tillstånd enligt 13 kap. 12 § bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

6. bryter mot en föreskrift om märkning av genetiskt modifierade organismer som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 18 §,

7. bryter mot en bestämmelse om spårbarhet eller märkning enligt artikel 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 5.1 eller 5.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG,

8. bryter mot en bestämmelse om information, identifiering, dokumentation eller anmälan enligt artikel 6, 12 eller 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

²³ Senaste lydelse 2025:1315.

9. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 eller 19.2 i förordning (EG) nr 1223/2009, eller på marknaden tillhandahåller en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 a, e eller g i samma förordning,

10. bryter mot skyldigheten att lämna information enligt artikel 9 i förordning (EG) nr 648/2004,

11. bryter mot en bestämmelse om information eller dokumentation enligt artikel 32, 34 eller 36 i förordning (EG) nr 1907/2006,

12. i fråga om ett växtskyddsmedel som är godkänt i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänt i Sverige bryter mot artikel 52 i förordning (EG) nr 1107/2009 genom att föra in medlet till Sverige, släppa ut det på marknaden eller använda det utan att medlet omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som krävs enligt artikeln,

13. i fråga om en biocidprodukt som är godkänd i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänd i Sverige tillhandahåller produkten eller använder den utan att produkten omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som avses i artikel 53 i förordning (EU) nr 528/2012,

14. bryter mot *bestämmelsen i* 15 kap. 24 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 39 § genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

14. bryter mot 15 kap. 16 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 49 § 1 genom att yrkesmässigt eller annars i stor omfattning transportera avfall,

15. bryter mot *en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av* 15 kap. 30 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för avfallshanteringen,

15. bryter mot 15 kap. 27 § genom att lämna avfall till någon som inte har gjort de anmälningar eller har de tillstånd som krävs för avfallshanteringen,

16. i egenskap av fartygsägare lämnar oriktig eller vilseledande information om sitt fartyg som underlag till den återvinningsplan som den driftsansvariga ska ta fram för fartyget enligt artikel 7 i förordning (EU) nr 1257/2013,

17. i egenskap av driftsansvarig på en sådan fartygsåtervinningsanläggning som avses i förordning (EU) nr 1257/2013 återvinner ett fartyg på ett sätt som inte överensstämmer med den återvinningsplan som har tagits fram för fartyget enligt artikel 7 i förordningen, eller

18. bryter mot skyldigheten att dokumentera och bevara dokumentation enligt artikel 4.2 i förordning (EU) 2024/573.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. De nya bestämmelserna i 15 kap. 12–31 §§ tillämpas inte i mål och ärenden som har inletts före den 1 juli 2026.

3. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 25 § 1 gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari 2032.

4. Dispenser som har meddelats enligt den upphävda 15 kap. 29 § gäller fortfarande. En sådan dispens ska anses meddelad med stöd av 15 kap. 42 §.

5. Kommunala avfallsplaner som har beslutats enligt de upphävda 15 kap. 41–44 §§ gäller fortfarande, dock längst till och med den 1 januari 2029.

6. Den nya bestämmelsen i 27 kap. 7 § tillämpas första gången i fråga om redovisning som avser kalenderåret 2027.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

Häri genom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §²

I lagen används beteckningar som har följande betydelse.

Beteckning	Betydelse
Östersjöområdet	Allt vattenområde i den egentliga Östersjön med Bottniska viken, Finska viken och inloppet till Östersjön upp till latitudparallellen genom Skagen i Skagerack vid 57° 44,8' nord
Fartyg	Fartyg, svävare, undervattensfartyg, fasta eller flytande plattformar samt andra flytande anordningar som används till sjöss
Skadligt ämne	Olja och andra ämnen som, om de kommer ut i havet, i något annat vattenområde eller i luften, kan innebära risker för människors hälsa, vara skadliga för den marina faunan eller floran, skada skönhets- eller rekreationsvärden eller störa annat rättmätigt utnyttjande av havet eller andra vattenområden
Utsläpp	Varje utsläpp i havet, i andra vattenområden eller i luften, såsom utströmning, kvittblivning, spill, läckage, utpumpning, utspridning eller uttömning
Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 1 § miljöbalken.	Sådant avfall från fartyg som avses i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen utgör avfall också enligt 15 kap. 4 § miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Lagen omtryckt 1983:463.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1996:527.

² Senaste lydelse 2023:171.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Till skydd för den marina miljön finns det också bestämmelser om

1. geologisk lagring av koldioxid i 1 kap. 2 § och 4 kap. 9 § miljöbalken,
2. särskilda skyddade naturområden i 7 kap. 27–30 och 32 §§ miljöbalken,
3. allvarliga miljöskador i 10 kap. 18 a § miljöbalken,
4. dumpning i 15 kap. 27–29 §§ miljöbalken,
4. dumpning i 15 kap. 40–42 §§ miljöbalken,
5. föroreningar från fartyg i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och
6. hantering och kontroll av fartygs barlastvatten och sediment från sådant vatten i barlastvattenlagen (2009:1165).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Senaste lydelse 2019:495.

4 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Häri genom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 5 kap. 3 § strålskyddslagen (2018:396) ska ha följande lydelse.

1 kap.

5 §

I denna lag avses med

sluten strålkälla: radioaktivt ämne som är permanent inneslutet i en behållare eller ingår i ett fast material som förhindrar spridning av det radioaktiva ämnet vid normal användning,

radioaktivt material: radioaktivt ämne eller ett material som innehåller ett radioaktivt ämne eller är förorenat med ett radioaktivt ämne, och

<i>radioaktivt avfall</i> : radioaktivt material som är avfall enligt 15 kap. 1 § miljöbalken eller som det inte finns någon planerad och godtagbar användning för.	<i>radioaktivt avfall</i> : radioaktivt material som är avfall enligt 15 kap. 4 § miljöbalken eller som det inte finns någon planerad och godtagbar användning för.
---	---

5 kap.

3 §

Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet med joniserande strålning ska se till att det radioaktiva avfall som uppkommit i eller tillförts verksamheten så snart som det är möjligt och rimligt

1. hanteras och vid behov slutförvaras på ett från strålskyddssynpunkt godtagbart sätt, eller

2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 12 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.

2. överlämnas till en producent som enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 32 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.